

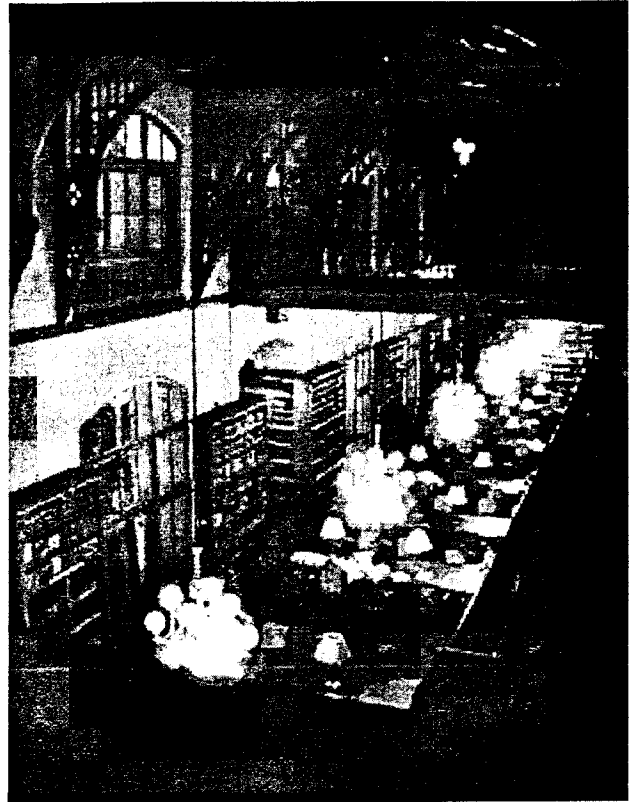
Az Országgyűlési Könyvtár

Ismeretes, hogy a könyvtárat a törvényhozó munka támogatására az 1860-as évek végén a magyar országgyűlés képviselőháza hozta létre, ténylegesen 1870-től működik. 1952-ig a magyar parlament szervezeti egységként, zárt jellegű intézményi szakkönyvtárként végezte törvényhozást támogató munkáját. A Minisztertanács 2042/1952. számú határozata ezt megszüntette, a könyvtár nyilvánossá vált, és önálló költségvetési intézményként a kultuszminisztérium felügyelete alá került. Az országban bekövetkező politikai rendszerváltozás hatására a könyvtár 1991-től újra a *törvényhozás könyvtára* lett, ugyanakkor *nyilvános közkönyvtári és országos tudományos szakkönyvtári* feladatait is teljesíti. 1994-től a könyvtár jogi helyzetét a Házsabályok rendezi, és irányítása az Országgyűlés elnökének jogkörébe tartozik.

A könyvtár *gyűjtőköre* a törvényhozói munka összetett és szerteágazó információs igényei miatt igen széleskörűen alakult: költségvetésétől determináltan – a természettudományok kivételével – már a kezdetektől mindenféle tudományágot gyűjtött. 1958-ban a művelődésügyi miniszter 164/1958. MM. sz. utasítása az Országgyűlési Könyvtárt országos jellegű tudományos szakkönyvtárnak minősítve kijelölte a ma is ismert hármas főgyűjtőkört: a modern kori egyetemes történelmet, az állam- és jogtudományt, valamint a politikát. Ezeken kívül a közgyűjtemény mellékgyűjtőköri kötelezettséggel szerzi be az újkori egyetemes történelem, a magyar történelem, a közgazdaság, a szociológia és a statisztikatudomány kiadott dokumentumait.

Az *állomány* az alapítás időpontjától eltelt 133 évben jelentős fejlődést mutat, és ma megközelíti a 880 ezret (a nyelvi sorrend: magyar, angol, német, francia és a különböző szláv nyelvek). Az időszaki kiadványok száma is magas, a 2100 féle periodikának majdnem a fele külföldi. Az intézmény a XIX. század végétől a magyar és a külföldi parlamenti kiadványok legfőbb hazai

gyűjtője, 1956-tól az ENSZ, 2000-től pedig az EU letéti könyvtára is Magyarországon. Az évi gyarapodás meghaladja a tízezer kötetet.

Az Országgyűlési Könyvtár *négy külön-gyűjteménnyel* várja látogatóit. A közgyűjtemény 1956-ban lett Magyarország hivatalos *ENSZ letéti könyvtára*. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének dokumentumai angolul és franciául érkeznek. A különgyűjteményben megtalálhatók az ENSZ fő szerveinek (Közgyűlés, Biztonsági Tanács, Gazdasági és Szociális Tanács, Gyámügyi Tanács, Nemzetközi Bíróság, Titkárság) kiadványai, néhány szakosított szerv (ILO, UNESCO stb.) dokumentumai, továbbá az ENSZ jogelődjének, a Nemzetek Szövetségének (1920–1945) kiadványai.

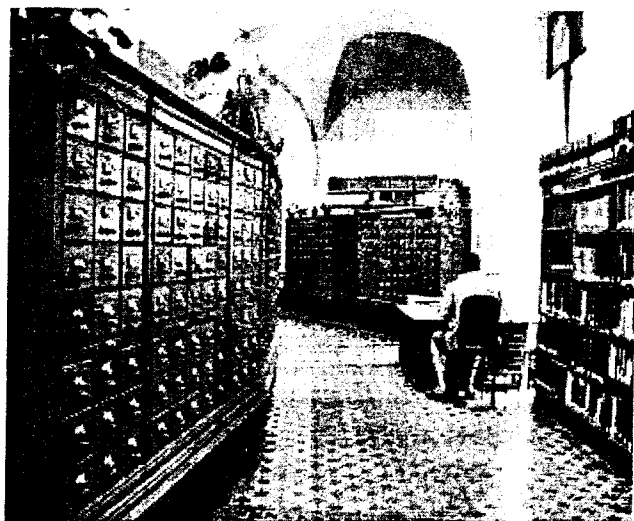
Az 1962-ben létesített *Magyar parlamenti gyűjtemény* őrzi az országgyűlési dokumentumok legteljesebb körét Magyarországon. A tervszerű gyűjtés a képviselőház könyvtári bizottságának javaslatára 1895-ben kezdődött el. A gyűjteményben megtalálhatók az 1580-tól 1790-ig terjedő időszakra vonatkozó kéziratos országgyűlési iratok, a reformkori és az 1848–1849. évi első

népkepviseleti országgyűlés dokumentumai, az 1861-től napjainkig nyomtatásban megjelent hivatalos magyar parlamenti dokumentumok (naplók, irományok, költségvetések, almanachok stb.) és 1990-től a parlamenti bizottságok jegyzőkönyvei is. 1987 óta a gyűjteményben kialakított képviselői olvasóterem is itt fogadja látogatóit.

Az 1962-ben alapított *külföldi parlamenti gyűjtemény* dokumentumai 1878 óta folyamatosan érkeznek a könyvtárba nemzetközi cserekapcsolatok útján. Jelenleg mintegy harminc ország küldi folyamatosan parlamenti kiadványait ugyanilyen módon. A dokumentumok az országok nemzeti nyelvein érkeznek különböző formában (papír, mikrofilm). Ezekon kívül sok ország törvényhozási kiadványai érhetők el közvetlenül az internet segítségével.

2000-ben a könyvtár – a tagállamokon kívüli országok közül elsőként – megkapta az *EU letéti könyvtár* státusát is. Az EU-különgyűjtemény 2001 januárjában nyitotta meg olvasótermét, amelyben egyaránt megtalálhatók a könyvtár által addig beszerezett, illetve az EU-tól folyamatosan érkező, főként angol nyelvű dokumentumok. A gyűjtemény közvetlenül és visszamenőlegesen on-line tudja elérni az uniós jogszabályok, jogesetek szövegeit és az uniós intézmények dokumentumait.

1990-től a könyvek és időszaki kiadványok könyvtári katalógusa számítógépen készül, és a hagyományos (helyben olvasási, tájékoztatói és másolási) *szolgáltatásokon* kívül belső építésű és külső *adatbázisok* hozzáférhetővé tételével segíti a törvényhozást és a nyilvánosságot képviselő olvasóit. A jelentősebbek időbeli sorrendben a következők:

- A *VPI* adatbázis a legjelentősebb külföldi politikai folyóiratokból összegyűjtött és dokumentált világpolitikai információkat 1988-tól dolgozza fel.

- A *PRESSDOK* sajtóadatbázis kb. százötvenféle magyar napi- és hetilap, valamint társadalomtudományi folyóirat politikai, jogi, közigazgatási, gazdasági, történelmi, szociológiai, filozófiai stb. témáit 1989-től annotálva, naprakészen – félévenként CD-formátumban is kiadva – tárja fel.

- A *magyar jogi adatbázisban* 1990-től (és folyamatosan retrospektív feldolgozással 1945-ig) visszakereshetők a Magyarországon megjelent jogi témájú könyvek, cikkek és tanulmányok legfontosabb adatai.

- Számítógépes adatbázis épül a *külföldi állam- és jogtudományi irodalom* alapján, amit a Magyarországon kívül megjelent jogtudományi folyóiratok feltárásából állít össze a könyvtár, és már az 1945 előtti időkből is egyre többet dolgoz fel.

- A *HUNDOK* sajtóadatbázis a külföldi napi- és hetilapok magyar és közép-kelet-európai vonatkozású cikkeinek legfontosabb adatait és anotációját 1991-től tartalmazza. Az adatbázis félévenkénti frissítéssel CD-n is megjelenik.

- 1993-ban kezdődött a magyar parlamenti naplók és a bizottsági jegyzőkönyvek alapján épülő, a Magyar Országgyűlés sokrétű információit feldolgozó adatbázis, a *T. Ház* készítése.

- A *hatályos magyar jogszabályokról* az olvasók két adatbázisból tájékozódhatnak. A *KAR-TOTEK* adatbázis az Igazságügyi Minisztériumban, az itthon megjelenő jogszabályok adatai alapján készül, az adatokat havonta frissítik. A másik a Kerszöv kiadásában megjelenő *Complex CD Jogtár*, amelyben a hatályos jogszabályok teljes szövege visszakereshető.

A könyvtár az 1990-es évektől *kiadványok* rendszeres megjelentetésével bővítette szolgáltatásait:

- A *HáttérInformációk–Dokumentumok* könyvsorozat 1994 júliusában indult. A törvényalkotási háttéranyagok, beszédgyűjtemények és bibliográfiai összeállítások a képviselők és a széles nyilvánosság érdeklődését egyaránt kielégítik.

- A *Házi Szemle* sorozatban megjelenő háttéranyagok elsősorban az országgyűlési képviselők bizottsági munkáját segítik.

• Az *Info-Társadalomtudomány* című folyóirat évente négy alkalommal, tematikusan összeállítva jelenik meg 1997 szeptemberétől az Országgyűlési Könyvtár és az MTA Szociológiai Intézete közös gondozásában, hogy informálja a társadalom irányításában részt vevő döntéshozókat és kutatókat az aktuális társadalomtudományi témákról. Az egyes számok rendszeresen kapcsolódnak a törvényalkotás aktuális témájához is. Eddig ötvenhét füzet jelent meg, ezek a nyilvánosság számára is megrendelhetők.

• *Jónás Károly-Veredy Katalin*: Az Országgyűlési Könyvtár története, 1870–1995. Bp. Magyar Országgyűlés, 1995. 492 p.;

• *Koreny Ágnes-Csáková Beáta-Kas Nóra*: Az Európai Unió. Tájékoztatói segédlet. Bp. Magyar Könyvtárosok Egyesülete-Országgyűlési Könyvtár, 2000. 286 p.;

• *Jónás Károly-Villám Judit*: A Magyar Országgyűlés elnökei, 1848–2002. Almanach. Bp. Argumentum K. 2002. 545 p.

Az Országgyűlési Könyvtár, amely 1998-tól az *ODR tagkönyvtára*, az Országgyűlés sokoldalú információs ellátása mellett korlátlanul fogadja a tizennyolcadik életévüket betöltött magyar és külföldi érdeklődőket. Nyilvános olvasótermében, kutatószobáiban, különgyűjteményeiben 175 hely áll az olvasók rendelkezésére. Általában 9-től 20 óráig (pénteken 14, szombaton 18 óráig) tart nyitva. 2002-ben 9315 beiratkozott olvasója volt. Az olvasók közel húsz százaléka tudományos kutató, hatvan százaléka egyetemi hallgató.

A könyvtár egy példányos, prézens, nem kölcsönző jellegű, ezért állományát, szolgáltatásait olvasói elsősorban helyben vehetik igénybe. Ugyanakkor a jog, a politika és a történelem országos szakkönyvtáraként az ODR keretében támogatott könyvtárközi kölcsönzés és másolatszolgáltatás révén készséggel áll a többi hazai és külföldi könyvtár olvasóközönségének szolgálatára.

Ezúton is felhívjuk az ODR-tagkönyvtárak figyelmét, hogy az Országgyűlési Könyvtár fentiekben bemutatott állománya, különgyűjteményei és szolgáltatásai könyvtárközi kölcsönzéssel a jelenleginél sokkal nagyobb mértékben érhetőek el (a Corvina integrált rendszerben szerkesztett katalógusok várhatóan 2003 őszétől kerülnek az internetre). A könyvtárközi kölcsönzési igényeket e-mailen keresztül és postai címen is tudjuk fogadni.

Könyvtárközi kölcsönzésben nem kölcsönözhető az alábbi dokumentumok:

- az 1900 előtt megjelent dokumentumok;
- az időszaki kiadványok;
- a muzeális értékű dokumentumok;
- a Magyar Parlamenti Gyűjtemény állománya;
- a kézikönyvtárak állománya;
- a szabadlapos kötetek és olyan állományegységek, melyek sértetlenségének ellenőrzése nem lehetséges.

A könyvtár elérhetőségei:

Országgyűlési Könyvtár

Cím: 1055 Budapest, V. Kossuth Lajos tér 1–3.

Postacím: 1357 Budapest, Pf. 4.

Web: <http://www.ogyk.hu>

Tájékoztató: 441-4468, 441-4090

Fax: 441-4472

E-mail: info@ogyk.hu

Könyvtárközi kölcsönzés: 441-4133

E-mail: info@ogyk.hu

Magyar Parlamenti Gyűjtemény: 441-4033

Külföldi Parlamenti Gyűjtemény: 441-4859

EU letéti könyvtár: 441-4326

ENSZ letéti könyvtár: 441-4859

Nyitva tartás:

hétfőtől csütörtökig 9-től 20 óráig

pénteken 9-től 14 óráig

szombaton 9-től 18 óráig

Jónás Károly

Az ODR egy fogadó könyvtár szemszögéből Könyvtárközi kölcsönzés a siófoki Városi Könyvtárban

A céltudatos városfejlesztés eredményeként Siófok hazánk egyik legjelentősebb idegenforgalmi centruma, a térség régióközpontja.

A Városi Könyvtár alapítása (1947) óta több helyen működött, ezt a növekvő területigény, a szolgáltatások bővülése, a könyvtárnak a település és a régió életében egyre hangsúlyosabbá váló szerepe indokolta.

1976-ban harminchétezer kötetes könyvállománnyal költözött a könyvtár felnőtt részlege a jelenlegi, 560 m² alapterületű épületrészbe. (A gyermekrészleg számára már ekkor nem jutott

hely, ma is külön épületben található). Az eltelt immár huszonhét év után közel százhetvenezer dokumentumot számláló állományával (könyv, folyóirat, hangzó dokumentum, elektronikus dokumentum, különgyűjtemények), gyökeresen megváltozott olvasói-használói igényekkel, kiterjedt szolgáltatási tevékenységgel, korszerű telematikai rendszerrel felszerelve, egy alapjaiban újrafogalmazott országos könyvtári célrendszer, stratégia és jövőkép ismeretében ugyanazon az 560 m² alapterületen tevékenykedünk.

Néhány forgalmi adat:

	1990	2000	2002
Beíratkozott olvasók	3842	4364	4695
Látogatók száma	36 622	50 596	50 099
Kölcsönzött kötetek (db)	82 908	137 911	123 765
Internethasználat	477	1991	2764

A dél-balatoni körzet legnagyobb könyvtáraként vonzáskörzete kiterjed a Balaton déli partjának egészére, a parthoz közeli településekre.

A könyvtárhasználati statisztika szerint éves átlagban a könyvtárhasználók harminchárom százaléka vidéki olvasó, a nyári idegenforgalmi szezonban ez negyven százalék körül mozog.

A könyvtárhasználat az elmúlt évek jelentős változáson ment keresztül. A felnőtt részleg látogatottsága erőteljesen megnövekedett. A könyvtárhasználók összetétele s ezzel az olvasói igények is megváltoztak. Meghatározó lett a tanulást, továbbtanulást, átképzést segítő szakirodalom iránti igény, illetve a számítógépes informatika mindennapos használata.

A városban négy általános iskola, művészeti iskola, három középiskola és három felsőoktatási intézmény kihelyezett tagozata működik, ahol idegenforgalmi szakember-, illetve informatikus-képzés folyik. Emellett igen magas az ország más felsőfokú intézményeiben tanulók száma is. A különböző felsőoktatási intézmények diákjai együttesen a könyvtár látogatóinak ötvenöt százalékát adják, szakirodalmi ellátásukban jelenleg is komoly részt vállal az intézmény, és ez a jövőben sem fog változni.

A látogatottság növekedésével, a könyvtárhasználók körének változásával, a szakirodalmi igények növekedésével, a telematika napi használatával az olvasószolgálatban részt vevő könyvtárosok tevékenységének tartalma is megválto-

zott. Feladatunk sokkal összetettebb lett, időigényesebb visszakeresést jelent – tehát több munkát igényel az olvasók tájékoztatása, ellátása. Célunk, hogy megfeleljünk mind a hagyományos könyvtári szolgáltatások terén, mind az új informatikai elvárásoknak.

Számítógépes informatikai rendszerünk építése 1996-tól folyamatos, ennek eredményeként a könyvtárban jelenleg korszerű technikával felszerelt lokális telematikai hálózat működik. A felnőtt részleg hálózatát tizenöt számítógép alkotja, ebből helyszűke miatt mindössze ötöt tudunk olvasói használatra bocsátani, melyeken a könyvtári adatbázisokból történő tájékoztatást, az elektronikus dokumentumok használatát és az internethasználatot egyaránt meg kell oldani.

Az információáradat következtében a használók által elismerten jó összetételű állományból sem lehetséges minden igény kielégítése. Olvasószolgálatunk mindig is élt a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségével.

A 80-as években és a 90-es évek elején évi százötven-kétszáz kérést regisztráltunk, aztán kezdett csökkenni a teljesített kérések száma. A mélypont 1997 volt, amikor csak negyvenhét esetben kértünk ilyen módon könyvet. Nehézkesen, bizonytalanul működött a szolgáltatás, nem volt visszajelzés, követhetetlen volt az elindított keresések sorsa. Sok esetben két hónap is eltelt, mire megkaptuk a keresett könyvet, melyet már nem kért az olvasó.

Óriási változást jelentettek az elektronikus katalógusok. Az elektronikus szolgáltatások megjelenésével, elterjedésével és az ODR létrejöttével ugrásszerűen megnövekedett a könyvtárközi kérések száma. Valamennyi tájékoztató kolléga ismeri az ODR-ben történő keresést, és a könyv státusáról is felvilágosítást tud adni, így a kérés felvétele és továbbítása között szinte csak percek telnek el. A tényleges dokumentumkérés, a nyilvántartással és a visszaküldéssel járó adminisztráció egy kézben összpontosul.

Hogy mely esetekben vesszük igénybe az ODR-t?

– Ha egy keresett dokumentum nincs meg az állományunkban, felajánljuk a könyvtárközi kölcsönzés lehetőségét az olvasónak.

– Felajánljuk e lehetőséget akkor is, ha a kért könyv megtalálható az állományunkban, de kikölcsönözték, s az olvasó által meghatározott időn belül várhatóan nem kerül vissza a könyvtárba.

– S végül akkor is igénybe vesszük a könyvtárközit, ha egy általunk, saját állományunkból előjegyzett könyv feltűnően sokáig nem kerül vissza.

Tájékoztató munkánk során, anyaggyűjtéshez, irodalomkutatáshoz, a feldolgozáskor a bibliográfiai adatok pontosításához is gyakran fordulunk az ODR-hez és egyéb elektronikus katalógusokhoz.

Látva a keresés gyorsaságát, hatékonyságát a szolgáltatás egyre ismertebb és népszerűbb olvasóink körében. Különösen a vizsgaidőszakok közeledtével nő meg az érdeklődés.

Tapasztalataink szerint a gyorsaságon túl a rendszer legnagyobb előnye az azonnali visszajelzés. A könyv státuszjelzése alapján többnyire „biztosra mehetünk”, s ismerte a küldő partnerek s a posta gyorsaságát, meg tudjuk mondani, hogy várhatóan mikor érkezik meg a küldemény. Így az olvasó dönthet, igényli-e a szolgáltatást vagy esetleg személyesen keresi fel az adott könyvtárt.

A könyvtárközi kölcsönzések során többnyire könyveket kérünk eredetiben, a helyi művészeti iskola számára több ízben szereztünk be kottákat, partitúrákat, illetve felkutattuk a forrásokat. Fénymásolati igény leginkább a nem kölcsönözhető folyóiratok esetében merül fel, de a kérések száma nem jelentős.

A könyvtárközi kérések száma az utóbbi éveket kiemelve:

	1998	1999	2000	2001	2002	2003 július 20-áig
Kérések száma	72	104	106	229	327	220

A kérések tartalmi megoszlása igen széles körű. Statisztikáink szerint gyakoriság sorrendjében az alábbi könyvtárakkal állunk kapcsolatban, a legtöbb kérést hozzájuk továbbítjuk:

1. SZTE Egyetemi Könyvtár, Szeged
2. Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, Debrecen
3. Somogyi-könyvtár, Szeged
4. Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Budapest
5. Pécsi Tudományegyetem Központi Könyvtára, Pécs

Végül röviden szólnék arról, hogy a helytörténeti gyűjtemény szempontjából hogyan hasznosítjuk az ODR adta lehetőségeket. Helyismereti gyűjteményünk a Siófokra, a vonzáskörzet településeire és a Balatonra vonatkozó dokumentumokat gyűjti és dolgozza fel, ugyanebben a

témakörben sajtóadatbázist épít a hazai periodikumokban megjelent helyi vonatkozású írásokból. (Az adatbázisban a cikkek teljes szöveggel olvashatók.)

Öt Balaton körüli város összefogásával már működik a Balatoni Archív Sajtóadatbázis, amelynek célja a Balaton-régió helyi sajtójának retrospektív digitalizálása, feltárása és közzététele. Jelenleg két folyóirat, a *Balaton* és a *Balatoni Kurir* évfolyamai szemlélhetők az adatbázisban (www.konyvtar-siofok.hu vagy www.biblioteka.hu/mikrofilm/index.html).

Helyismereti gyűjteményünket tartalmában és kiterjedésében folyamatosan bővítjük Siófok és a Balaton környékének egészére vonatkozóan. A különböző elektronikus katalógusokban böngészve nagyon sok érdekességet, hasznos irodalmat lehet fellelni, s így a gyűjtemény hiányosságait fokozatosan pótolni. Természetesen csak fénymásolt példányokkal, de egy kutató számára ez a lehetőség is óriási kincs. Az ODR-nek itt is külön előnye, hogy a lelőhelyen kívül a hozzáférhetőséget is jelöli.

Az utóbbi években számos, ma már eredetiben beszerezhetetlen dokumentum másolatával gyarapodott ily módon a helyismereti gyűjteményünk, mely külön gyűjteménycsoportként csak helyben olvasható. Kritikai észrevételként a státuszjelzést említem. Sajnos néha előfordul, hogy a „kölcönözhető” vagy „hozzáférhető” státuszjelzéssel ellátott könyv helyett válaszként levelet kapunk „elveszett”, „kallódik” stb. jelzéssel. Szerencsére a legtöbb esetben ez a probléma áthidalható, amennyiben más könyvtártól be tudjuk szerezni a könyvet. Csupán javasolnám, ha ilyen hiányosság vagy probléma kiderül, azt jó lenne azonnal korrigálni, s akkor az érdeklődő valós tájékoztatást kapna. A másik javaslatom a megjelenített találatok mennyiségére vonatkozik. A napi gyakorlat során, különösen egy irodalomkutatás esetén, kevésnek bizonyul a húsz találat, ezt célszerű lenne legalább ötvenre módosítani.

Befejezőként tájékoztató kollégáimmal együtt csak örömmel fejezzük ki az ODR adta hatékony, gyors, megbízható, rugalmas, egyszóval az olvasó meglegedésére szolgáló lehetőségeikért.

Krasznainé Szabó Katalin

Az XT-től a teljes szövegű szolgáltatásig A folyóirat-repertórium gépesítése az OSZK-ban

Az Országos Széchényi Könyvtárban a kisgépes számítógépes rendszerek fejlesztése az 1980-as évek második felében indult el. Ennek a programnak a keretében jutott a Sajtórepertórium Szerkesztősége 1988-ban 2 db IBM XT személyi számítógéphez. A MicroISIS rendszerű számítógépes munkálatok a forrásadatbázis rögzítésével, az érkezési, reklamálási és feldolgozási adatok bevitelével, valamint a füzetekben közreadott „A feldolgozott kiadványok jegyzéke” és az „... évben feldolgozott kiadványok rövidítésjegyzéke” c. mutatók előállításával kezdődött. A kurrens füzetek szerzői, tárgy- és életrajzi mutatói 1989-től készülnek számítógépes szerkesztéssel. 1992-től a törzssanyagot word5-tel rögzítették, de még a manuális, adatlapos feldolgozást követő beírással. 1995-től az új struktúrájú indexbeviteli adatlap alkalmas arra, hogy mindhárom mutató tételei egyetlen űrlapon szerepeljenek.

1996-ban az indestételek és a wordben rögzített törzssanyag integrálásával létrejött az IKER-adatbázis, amely az 1993-tól feltárt cikkek leírását tartalmazza. Az adatbázis hozzáférhetővé vált az OSZK belső számítógépes hálózati rendszerén, és ezáltal kiváltotta a cikkek 1946 óta hagyományosan szerkesztett cédulakatalógusának további építését.

Az adatbázist négy tételtípus alkotja:

- *bibliográfiai rekordok* (az időszaki kiadványok részdokumentumainak bibliográfiai adatai, az ezekhez kapcsolódó besorolási, ill. egyéb kiegészítő adatok, valamint tárgyszavak),

- *időszaki kiadványok tételei* (a periodikum kulcscíme, rövidített kulcscíme, ISSN száma és az Országos Széchényi Könyvtár raktári jelzete),

- *utalórekordok* (egységesített személynév, testületi név vagy földrajzi név és névváltozataik),

- *szakcsoportrekordok* (az ETO-szakcsoportok és elnevezésük).

1997-ben a létszámleépítés a munkafolyamatok átszervezését tette szükségessé. Ekkorra a szerkesztőség elegendő számítógéppel rendelkezett

ahhoz, hogy az addig adatlapon, manuálisan végzett feldolgozást és az azt követő rögzítést teljes körű számítógépes feldolgozás váltsa fel.

1998-tól jelenik meg az IKER-adatbázis alapján készített MNB Sajtórepertórium az MNB Könyvekkel és az MNB Periodikumokkal közös CD-ROM-on.

Az OSZK MicroISIS-es adatbázisai közül a külföldi könyvek katalógusának webes felülete készült el először. Ezt követte az IKB és a MANCI, majd 2001 márciusától az IKER – Magyar Időszaki Kiadványok Repertórium is elérhetővé vált az OSZK internetes szolgáltatásain keresztül. A továbbiakban ezt ismertetem (URL: <http://w3.oszk.hu/rep.htm>).

A MicroISIS-es adatbázisok keresőbarát rendszerének köszönhetően tízféle mutató áll a felhasználók rendelkezésére:

- *szervezői* (a részdokumentum leírásában szerzőként, közreműködőként szereplő személyek egységesített neve és a hozzájuk tartozó utalótételek)

- *tárgyszó* (a cikk tárgyát képező személyek és testületek egységesített neve, az egységesített földrajzi nevek, valamint címek és a hozzájuk tartozó utalótételek, továbbá a tartalmat feltáró tárgyszavak),

- *kulcsszavak* (a publikáció leírásában előforduló szavak),

- *életrajzi* (olyan személyek egységesített neve és utalótételei, akiknek az életrajzára vonatkozó adatok szerepelnek a közleményben),

- *ETO* (a rövidített ETO szakjelzetei és szakcsoportjai),

- *folyóiratcímek* (a feldolgozott időszaki kiadványok kulcscíme),

- *folyóirat rövidítése, szó* (a feldolgozott időszaki kiadványok kulcscímének szavai és rövidített kulcscíme),

- *megjelenési év* (a számozási adatok közül a periodikum megjelenési éve),

- *füzetszám* (a számozási adatok közül az időszaki kiadvány részegységének száma),

- *ISSN* (a periodikumok nemzetközi azonosító száma),

1. KERESÉS ÉS TALLÓZÁS

A kívánt rekordok megtalálását keresés- és tallózásszolgáltatás biztosítja.

A keresés elsősorban akkor javasolt, ha a felhasználó egyidejűleg több szempont szerint keres (összetett keresés), és pontosan ismeri a keresett adatot. Egyszerre öt indexben lehet keresni. A keresőkérdések és, vagy, de nem logikai műveletekkel kapcsolhatók össze.

Tallózni az egyes indexekben lehet, egyszerű keresés innen közvetlenül is végezhető. A keresett adat betűrendes mutatójában a megfelelő kifejezésre kattintva az keresőelemmé válik, ebben az esetben a keresést is teljesíti a rendszer.

A keresési eredmények szűkítésére a tételek megjelenítésekor van lehetőség.

A szerző, tárgyszó, illetve ETO-jelzet előtti aláhúzásjelre kattintva összetett keresés valósul meg.

Például :

Az 1956 után az erdélyi magyar nemzetiséget ért atrocitásokkal foglalkozó cikkeket keresünk, de nem tudjuk, milyen tárgyszóval, ill. ETO-jelzettel szűkítsük keresőkérdésünket, és nem emlékszünk a szerző nevére.

Első lépés: a magyar nemzetiséget megkeressük a tárgyszóindexben

Keresőkifejezés: TS=MAGYAR NEMZETISEG
Találatok száma: 1287

Első találati halmaz:

MAGYARI Nándor László: Fides, Labor...
Kritikus láttelet a romániai magyar magán-felsőoktatás társadalmi kereteiről, intézményeiről és perspektíváiról. = Élet és irodalom. 46. 2002. 45. 19, 24.

- 378

- Magyari Nándor László (sz.)
- magán-felsőoktatás - magyar nemzetiség - Románia (u.) - 2000-2002.
- Sapientia - Erdélyi Magyar Tudományegyetem (Csíkszereda)

Második lépésként a találatok számát szűkítjük a Románia tárgyszóval (magyar nemzetiség és Románia)

A Románia szó előtti aláhúzásjelre kattintva megkapjuk a kívánt tételeket:

MAGYARI Nándor László: Fides, Labor...
- magán-felsőoktatás - magyar nemzetiség - Románia (u.) - 2000-2002.

Keresőkifejezés: TS=ROMANIA*TS=MAGYAR NEMZETISEG

Találatok száma: 461

További találati halmaz:

BARTIS Ferenc: Jószándékkal a jószándékról.
Válasz Dávid Gyulának. = Kortárs. 45. 2001. 12. 95-98.

Dávid Gyula „Az erdélyi 1956-os per” c. cikkéhez.

- 34

- magyar nemzetiség - koncepciók perek - Románia (u.) - 1956-1957.
- történelem - Mo. - 1956.
- Bartis Ferenc (sz.) (é.)
- Dávid Gyula (é.)
- Páskándiné Sebők Anna (u.)

Harmadik lépés: további találatok szűkítés a 34-es ETO-jelzettel (magyar nemzetiség és Románia és a 34-es ETO-jelzet)

a 34-es ETO-jelzet előtti aláhúzásjelre kattintva megkapjuk a keresett cikkeket

BARTIS Ferenc: Jószándékkal a jószándékról.

....

- 34

Keresőkifejezés:

ET=34*TS=ROMANIA*TS=MAGYAR NEMZETISEG

Találatok száma: 9

További találati halmaz:

TÓFALVI Zoltán: 1956 erdélyi mártírjai. = Kortárs. 45. 2001. 12. 78-86.

- 34

- Tófalvi Zoltán (sz.)
- magyar nemzetiség - koncepciók perek - Románia (u.) - 1956-1957.
- történelem - Mo. - 1956.

Negyedik lépés: további találatok szűkítés: rábukantunk Tófalvi Zoltánra, a keresett szerzőre (magyar nemzetiség és Románia és a 34-es ETO-jelzet és Tófalvi Zoltán szerzőként)

a Tófalvi Zoltán neve előtti aláhúzásjelre kattintva a keresett publikációkat kapjuk meg.

TÓFALVI Zoltán: 1956 erdélyi mártírjai. ...

- Tófalvi Zoltán (sz.)

Keresőkifejezés: SZ=TÓFALVI ZOLTAN*ET=34*TS=ROMANIA*

TS=MAGYAR NEMZETISEG

Találatok száma: 3

További találati halmaz:

TÓFALVI Zoltán: Az 1956-os magyar forradalom visszhangja Romániában, Erdélyben. = Századok. 132. 1998. 5. 989-1018.

- 323.1

- Tófalvi Zoltán (sz.)

- magyar nemzetiség - koncepciók perek - Románia (u.) - 1956-1957.

- történelem - Mo. - 1956.

2. KAPCSOLATOK

Az IKER-adatbázisban a keresés további könnyítése érdekében tétel- és adatbázis-kapcsolat létezik.

2.1. Tételkapcsolatok

2.1.1. Bibliográfiai tétel és bibliográfiai tétel közötti kapcsolat

Az aláhúzott kifejezésre kattintva a kapcsolódó tételek közvetlenül elérhetők:

Az aláhúzott tárgyszavakra kattintva megkapjuk a tárgyszóhoz tartozó összes részdokumentum bibliográfiai leírását.

Az aláhúzott (sz.) betűtől, ami a szerzőt jelenti, azoknak a közleményeknek a tételeihez jutunk el, amelyekben az adott személy szerzőként, közreműködőként szerepel.

Az aláhúzott (é.) linkre kattintva, ami életrajzi adatot jelent, azoknak a publikációknak a tételeit kapjuk meg, amelyekben az adott személy életrajzára vonatkozó adatokat tartalmaz a cikk.

Például:

Esterházy Péter életrajzára vonatkozó irodalom után tallóztunk az életrajzi indexben:

Keresőkifejezés: EL=ESTERHAZY PETER

Találatok száma: 6

Találati halmaz:

ESTERHÁZY Péter: Ötven perc Esterházy Péterrel 2000. január 20-án. [Riporter:] Sava Babić. = Jelenkor. 44. 2001. 7-8. 759-770.

- 894.511

- Babić, Sava (sz.)

- Esterházy Péter (sz.) (é.) (u.)

- magyar írók - Esterházy Péter (u.)

Kíváncsiságunkat felkeltették az Esterházy Péterrel foglalkozó közlemények:

Esterházy Péter aláhúzott nevére kattintva megkapjuk a keresett tételeket.

ESTERHÁZY Péter: Ötven perc Esterházy Péterrel 2000. január 20-án. ...

- Esterházy Péter (sz.) (é.) (u.)

Keresőkifejezés: TS=ESTERHAZY PETER

Találatok száma: 95

További találati halmaz:

SZEGEDY-MASZÁK Mihály: Hogyan fordítható a Harmonia caelestis? Hét Esterházy-fordítóval beszélgetett. = Élet és irodalom. 46. 2002. 37. 7, 10.

Esterházy Péter: Harmonia caelestis.

- 894.511

- Szegedy-Maszák Mihály (sz.)

- Esterházy Péter-fordítás

- magyar írók - Esterházy Péter (u.)

A találati listát böngészve mégis érdekelnek bennünket azok a cikkek, melyeket Esterházy Péter írt:

Az Esterházy Péter neve utáni (sz.) linkre kattintva megkapjuk azon publikációk leírását, amelyekben az író szerzőként szerepel.

ESTERHÁZY Péter: Ötven perc Esterházy Péterrel 2000. január 20-án

- Esterházy Péter (sz.) (é.) (u.)

Keresőkifejezés: SZ=ESTERHAZY PETER

Találatok száma: 19

További találati halmaz:

BÚCSÚ Mészöly Miklóstól. Pályi András:

„Legyek a táplálékod.” Sándor Iván: „Későre jár, barátaim: már bontják az asztalt.”

Földényi F. László: Életszerű bizonytalanság.

Nádas Péter: Sebzett ember. Balassa Péter:

Búcsúidézetek Mészöly Miklósnak. Esterházy

Péter: Azt szoktuk. = Élet és irodalom. 45.

2001. 31. 15-16., 34. 3.

- 894.511

- Pályi András (sz.)

- Sándor Iván (sz.)

- Földényi F. László (sz.)

- Nádas Péter (sz.)

- Balassa Péter (sz.)

- Esterházy Péter (sz.) (u.)

- Mészöly Miklós (é.)

- magyar írók - Mészöly Miklós

2.1.2. Bibliográfiai tétel és periodikumtétel közötti kapcsolat

Az időszaki kiadvány címére kattintva megkapjuk a periodikum rekordját és az adott folyóiratban feldolgozott összes publikáció bibliográfiai leírását.

Például:

MÉSZÖLY Miklós. 1921-2001. Balassa Péter: Mészöly Miklós halálára. - Esterházy Péter: Majd. - Csordás Gábor: Hosszú álmom. = *Élet és irodalom*. 45. 2001. 30. 3.

Keresőkifejezés: FI=ELET ES IRODALOM
Találatok száma: 1362

Az időszaki kiadvány tétele:

Élet és irodalom

Élet irod.

- ISSN 0424-8848 - OSZK jelzet: HC 1.285

- további információ: IKB tétel

Az időszaki kiadványban szereplő cikkek tételei:

ABRAHAM, Pearl: A rabbi lánya. Pearl Abraham elsőkönyves amerikai trónővel beszélget Váradi Júlia. = *Élet és irodalom*. 46. 2002. 28. 7.

Abraham, Pearl: *The romance reader*. - A rabbi lánya.

- 820/899

- Váradi Júlia (sz.)

- Abraham, Pearl (sz.) (é.)

- amerikai írók - Abraham, Pearl

2.1.3. Bibliográfiai tétel és utalótétel közötti kapcsolat

A bibliográfiai rekordon az (u.) linkre kattintva megkapjuk az utalórekordot.

Például:

ESTERHÁZY Péter: *Ötven perc Esterházy*

Péterrel 2000. január 20-án. ...

- Esterházy Péter (sz.) (é.) (u.)

Esterházy Péter (sz.) (é.)
névváltozat: Csokonai Lili

2.1.4. Utalótétel és utalótétel közötti kapcsolat

A lásd még: kifejezés utáni aláhúzott kifejezésre kattintva megkapjuk a megváltozott egységesített név utalótételét.

Például:

A tárgyszavak között tallózva a DE= utalót kerestük:

Keresőkifejezés: TS=DE=

Találatok száma: 1

Debreceni Egyetem

- lásd még: Kossuth Lajos Tudományegyetem (Debrecen)

- névváltozat: DE

Egyetem (Debrecen)

Kossuth Lajos Tudományegyetem (Debrecen) linkre kattintva a debreceni egyetem összes utalótételéhez jutunk el.

Keresőkifejezés:

UKOSSUTHLAJOSTUDOMADEBREC

Találatok száma: 3

Debreceni Egyetem

- lásd még: Kossuth Lajos Tudományegyetem (Debrecen)

- névváltozat: DE

Egyetem (Debrecen)

Kossuth Lajos Tudományegyetem (Debrecen)

- lásd még: Tisza István Tudományegyetem (Debrecen)

Debreceni Egyetem

- névváltozat: KLTE

Lajos Kossuth University (Debrecen)

Universitet im. L. Košuta (Debrecen)

University of Debrecen

Tisza István Tudományegyetem (Debrecen)

- lásd még: Debreceni Tudományegyetem Kossuth Lajos Tudományegyetem (Debrecen)

- névváltozat: Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetem (Debrecen)

2.1.5. Utalótétel és bibliográfiai tétel közötti kapcsolat

Az utalótételben az aláhúzott kifejezésre kattintva megkapjuk a kapcsolódó részdokumentumok bibliográfiai leírását.

Debreceni Egyetem

- lásd még: Kossuth Lajos Tudományegyetem (Debrecen)

- névváltozat: DE
Egyetem (Debrecen)

Keresőkifejezés: XDEBRECENI
EGYETEM*XT

Találatok száma: 2

ÉREM-TÁR. Beck Mihály - Vincze László: A Debreceni Egyetem érmei. 2-3. = Magyar felsőoktatás. 2000. 5-6. 53. 1 t. mell., 7. 52-53. 1 t. mell.

1. uo. 1999. 10. 58-59.

- 73

- Beck Mihály (sz.) (u.)

- Vincze László (sz.)

- Debreceni Egyetem (u.) - egyetemi emlékérem Kossuth Lajos Tudományegyetem (Debrecen) - lásd még: Tisza István Tudományegyetem (Debrecen)

Debreceni Egyetem

- névváltozat: KLTE

Lajos Kossuth University (Debrecen)

Univerzitet im. L. Košuta (Debrecen)

University of Debrecen

Keresőkifejezés:

XKOSSUTHLAJOSTUDOMADEBREC*XT

Találatok száma: 20

GIBSON, Geoffrey: The dissertation and its place in undergraduate degree courses: the CETT experience. = Studies in linguistics. 5. 2001. 48-65.

- 378

- Gibson, Geoffrey (sz.)

- angol szak - tanárképzés - diplomamunka - Kossuth Lajos Tudományegyetem (Debrecen) (u.) - 1994-1998.

Tisza István Tudományegyetem (Debrecen)

- lásd még: Kossuth Lajos Tudományegyetem (Debrecen)

Debreceni Egyetem

- névváltozat: Magyar Királyi Tisza István Tudományegyetem (Debrecen)

Keresőkifejezés:

XTISZAISTVANTUDOMADEBREC*XT

Találatok száma: 1

VERESS Géza: Küzdelem Debrecen

egyeteméért. 1912-1944. = Debreceni szemle / (1993). 7. 1999. 3. 403-412.

- 378

- Veress Géza (sz.)

- Debrecen - egyetemfejlesztés - 1912-1944.

- Tisza István Tudományegyetem (Debrecen) (u.)

- Vásáry István (é.)

2.1.6. Bibliográfiai tétel és szakcsoporttétel közötti kapcsolat

Az aláhúzott ETO-jelzetre kattintva megkapjuk szakcsoportrekordot és a szakcsoporthoz tartozó összes tételt.

Például:

ESTERHÁZY Péter: Ötven perc Esterházy Péterrel 2000. január 20-án. [Riporter:] Sava Babić. = Jelenkor. 44. 2001. 7-8. 759-770.

- 894.511

- Babić, Sava (sz.)

- Esterházy Péter (sz.) (é.) (u.)

- magyar írók - Esterházy Péter (u.)

Keresőkifejezés: ET=894.511

Találatok száma: 8220

Szakcsoporttétel:

894.511

MAGYAR IRODALOM

Találati halmaz:

BÁNYAI János: Az esszé: útban az elbeszélés felé. A metlikai tölgyfáktól Wittgenstein szövésszéig, és tovább. = Alföld. 53. 2002. 2. 84-90.

- 894.511

- Bányai János (sz.)

- esszé - magyar irodalom - Vojvodina (pokrajina) (u.)

- Jugoszlávia (u.) - magyar írók - Végel László

- Jugoszlávia (u.) - magyar írók - Juhász Erzsébet

- Végel László

- Juhász Erzsébet

3. ADATBÁZIS-KAPCSOLATOK

3.1. Az IKER és az IKB közötti kapcsolat az IKER felől:

A két adatbázis kapcsolatát az IKER internetre kerülésekor azonnal megoldottuk.

1., Az IKER periodikumrekordján szereplő IKB tétel linkre kattintva az IKB – Magyar Periodika Adatbázisba jutunk, és megkapjuk az időszaki kiadvány további adatait. Ha a folyóiratnak van weboldala, akkor az is elérhető az IKB-tételen keresztül.

Például:

Az IKER-adatbázis folyóiratrekordja:
The Hungarian quarterly
Hung. q.
- ISSN 1217-2545 - OSZK jelzet: HA 1.888
- további információ: IKB tétel

IKB-adatbázis folyóiratrekordja:

HA 1.888
The Hungarian quarterly (1993)
Vol.34, no.129 (Spring 1993)- . - [Budapest] :
Society of the Hungarian Quarterly
Negyedévenként. - Előbb: *The new Hungarian quarterly*, ISSN 0028-5390 ; azonos címen élt: 1936-1944.
ISSN 1217-2545
05 * 894.511
Szerk.: Vajda Miklós szerk. MTI 1016
Budapest, Naphegy tér 8. Tel.: 375-6722 ;
telefax: 318-8297 ; e-mail:
quarterly@mail.datanet.hu
Az utoljára regisztrált szám/kötet: Vol.43,
no.165 (Spring 2002)
Internet: <http://www.hungary.com/hungq/>
Repertórium: *The Hungarian quarterly*

A folyóirat honlapján szereplő adatok:

The Hungarian Quarterly
160 pages per issue, four issues a year. Black
& white illustrations.
Miklós Vajda, Editor
Zsófia Zachár, Deputy Editor
Rudolf Fischer & Peter Doherty, Language
Editors
Kati Könczöl, Editorial Secretary
Contents of
Volume XLIV
No. 169 Spring 2003

3.2. Az IKER és az IKB közötti kapcsolat az IKB felől:

Az IKB-tételen az aláhúzott folyóirat címétől eljutunk az IKER-adatbázis periodikumrekord-

jához, valamint az adott időszaki kiadványból feltárt összes cikk leírásához.

Például:

IKB-adatbázis:
HA 1.888
The new Hungarian quarterly
Magyar Távirati Iroda (Budapest)
Vol.1, no.1 (1960. Sept.)-vol.33, no.128 (Winter 1992). - Budapest : MTI
Negyedévenként. - Utóbb: *The Hungarian quarterly* (1993), ISSN 1217-2545
ISSN 0028-5390
82 * 894.511 * 908.439 * 008 * 7
Szerk.: MTI 1016 Budapest, Naphegy tér 8.
Tel.: 175-6722 ; telefax : 118-8297
Repertórium: *The New Hungarian quarterly*

IKER-adatbázis:

Keresőkifejezés: FI=NEW HUNGARIAN
QUARTERLY
Találatok száma: 84

The New Hungarian quarterly
New Hung. q.
- ISSN 0028-5390 - OSZK jelzet: HA 1.888
- további információ: IKB tétel

3.3. Az IKER és az EPA közötti kapcsolat

A Magyar Elektronikus Könyvtár 2001 óta fejleszti Elektronikus Periodika Archívumát. Próbaként az Alföld c. folyóirat EPA-ban archivált példányai és az IKER-ben található cikkek között létesült kapcsolat a teljes szövegű cikkszolgáltatás megteremtése érdekében. Ha a cikk bibliográfiai leírása után a (teljes cikk) megjegyzés található, rákattintva eljutunk a részdokumentum teljes szövegéhez.

Például:
IKER-adatbázis:

Keresőkifejezés:
FI=ALFOLD\$_AND_EV=1998\$
Találatok száma: 57

ANDRÁS Sándor: A torc. = Alföld. 49. 1998.
4. 64-77. - (teljes cikk)
A szójátékról.
- 80

- András Sándor (sz.)
- szójáték - szójelentés

EPA-ban megjelenő teljes szövegű cikk:

András Sándor
A torc

1.
Taktika-e vagy stratégia? — döntse el ki-ki a maga számára, én bizony nem döntöttem el, csak kijelentem, hogy az itt következőkben azt fogom írni, torc, amikor mások azt írják, szójáték. Vezetett pedig engem ehhez a neologizmushoz az a meggondolás, hogy miért ne kacsintsak az angolra, miért gyarapítsam-éltessem a németből eszközölt tükörfordítást, amelyik maga is tükörfordítás — franciából...

3.4. Az ODR és az IKER közötti kapcsolat

A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, felismervén a cikkrepertóriumban rejlő lehetőségeket, folyóirat-katalógusa tételeihez hozzárendeli az időszaki kiadvány IKER-adatbázisban megtalálható tételeit, és ezáltal elérhetővé teszi az Országos Dokumentumellátó Rendszer felhasználói számára.

Például:
ODR:

Lelőhelynyilvántartó adatbázis
Elektronikus Katalógus

Találatok száma: 2

A kérdés: scan titl modern filológiai ; select 2
Megjelenítés: 1 - 1

Cím: Modern filológiai közlemények = Papers
in modern philology :

tanulmányok a nyelvtudomány, az irodalomtudomány és társtudományaik köréből : a Miskolci Egyetem Modern Filológiai Intézetének kiadványa / főszerk. Klaudy Kinga
Megjegyzés: Angol és magyar nyelven

Megjelenés: [Budapest] :
Scholastica, 1999-

URL: Repertorium az IKER
adatbázis alapján

lelőhely: KLTE EK periodikatár
Keresés a KözElKatban

IKER-adatbázishoz való
hozzáférés:

Keresőkifejezés: FI=MODERN FILOLOGIAI
KOZLEMENYEK

Találatok száma: 59

Modern filológiai közlemények

Mod. filol. közlem.

- ISSN 1585-0439 - OSZK jelzet: HA 6.314

- további információ: IKB tétel

A sajtórepertorium szerkesztősége a továbbiakban is a szolgáltatások bővítésére törekszik. Többek között tervezzük az EPA által archivált periodikumok és a cikkbibliográfiában feltárt összes cikk közötti kapcsolat megteremtését. (A nem archivált, interneten hozzáférhető időszaki kiadványok közvetlen elérhetősége az URL-címek gyakori változása miatt nem célszerű.) Az adatbázis HUNMARC formátumra konvertálását megcéloltuk, de elegendő munkaerő hiányában erre eddig nem volt lehetőségünk. Ennek megvalósulásával a tételek letölthetővé válnának.

Befejezőként eddigi munkánk és további elképzeléseink alátámasztására hadd idézzem az Országos Széchényi Könyvtár 2002–2004. évre szóló stratégiai tervéből a sajtórepertorium szerkesztőségét érintő szakaszt:

„Az IKB- és az IKER-adatbázisoknak az integrált könyvtári rendszerbe való konvertálása után lehetőség nyílik az időszaki kiadványok válogatott cikkeinek on-line adatbázisban való továbbépítésére, együttműködve más könyvtárakkal, melyek az egyes szakterületek feldolgozásáért felelnek. Az együttműködés egyik lehetséges feltétele a megfelelő hálózati összeköttetés és az Amicus kliensek megléte.”

Wolf Magda

IKER - Magyar Időszaki Kiadványok Repertóriuma	
Országos Széchényi Könyvtár	
Kérjük állítsa böngészőjét közép-európai (ISO-8859-2 vagy Windows-1250) karakterkészletre!	
Az Országos Széchényi Könyvtárban (Budapest) épített IKER - Magyar Időszaki Kiadványok Repertóriuma Adatbázis 2001 márciusától elérhetővé vált az Internet szolgáltatáson keresztül.	
Az adatbázis 1993 óta épül. Tartalmazza a Magyarországon kiadott és az Országos Széchényi Könyvtárba befizetett társadalmi- és természettudományi időszaki kiadványok válogatott cikkeit.	
Az adatbázis havonta frissül.	
Újanság: egyes cikkek, amelyek a Magyar Elektronikus Könyvtár Alkalmazás-archívumában megtalálhatók, közvetlenül elérhetők a hálón keresztül.	
A felhasználók igényeiktől függően választhatnak az alábbi szolgáltatások közül:	
 keresés	
 tallózás az indexekben (utána esetleges kereséssel)	
 Tájékoztató	
 E-mail	
Látogatóink száma 2001 márc. 1-től	

A könyvrestaurálás nagy mestere: Kastaly Beatrix*

Kastaly Beatrix könyvtári pályája a gyakorlatban kezdődött: érettségi után könyvkötést tanult. Az Országos Széchényi Könyvtár mellett több évtizeden át, mindmáig kitartott. Munka mellett végezte felsőfokú tanulmányait: előbb az ELTE Bölcsészkarán szerzett magyar és könyvtár szakos, majd – szakmánkban meglehetősen ritka módon – a Természettudományi Karon kémia tanári diplomát. A könyvtári állományvédelem jeles és elismert szakembere, jelenleg az Országos Széchényi Könyvtár restauráló osztályának vezetőjeként restaurátorok, vegyészek és papír-ipari szakemberek munkáját irányítja. Gyakorlati munkájához egész pályafutása során alapos kutatómunka társul.

Nyitott, az új technikák és eljárások iránt érdeklődő szakemberként, az ehhez szükséges nyelvtudás birtokában mindig szívesen vállalkozott külföldi tapasztalatszerzésre, tanulmányutakon és konferenciákon való részvételre. Az ott megismert korszerű vizsgálati módszereket és restaurálási eljárásokat fáradhatatlanul igyekszik átültetni a hazai gyakorlatba. Tapasztalatairól és kutatásairól szakmai fórumokon rendszeresen beszámol kollégáinak. Az ő erőfeszítéseinek köszönhető, hogy Magyarországon megindulhatott és sikeresen zajlik a közgyűjtemények könyv- és papírrestaurátorainak felsőfokú szakmai képzése az Országos Széchényi Könyvtárban. Oktat a Képzőművészeti Egyetemen és szakmai tanfolyamokon is. Évtizedek óta ír tanulmányokat, cikkeket. A *Könyvtárosok kézikönyve* negyedik kötetében társszerzőként ő írta a könyvtári állomány megőrzéséről és védelméről szóló fejezetet.

*A nagykanizsai vándorgyűlésen Kastaly Beatrix MKE Emlékérmet kapott. A laudáció szövegét Hegyközi Ilona írta, a vándorgyűlésen a szekció titkára, Villám Judit méltatta a kitüntetettet.

Tapasztalatait az egyesületi életben is kamatoztatja. 1985 és 1993 között ellátta a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetsége (MTESZ) Papír- és Nyomdaipari Műszaki Egyesületében a Restaurátor Szakosztály elnöki teendőit. A Magyar Könyvtárosok Egyesületébe is a nyolcvanas évek első felében lépett be. Több előadást tartott a Társadalomtudományi Szekció rendezvényein is, hiszen fő célja az állományvédelmi szemlélet meghonosítása és az ehhez szükséges ismeretek gyarapítása a könyvtárosok körében. A szekció szentendrei állományvédelmi konferenciáját követően 1996-ban az egyik megfogalmazója volt az ún. szentendrei ajánlásnak, amely a közgyűjtemények állományvédelmi gondjaira kívánta felhívni a Nemzeti Kulturális Alap és a kormányzati döntéshozók figyelmét. Ennek sikereként az NKA és a kulturális minisztérium a későbbiekben nagyobb támogatást nyújtott a könyvtári, levéltári és múzeumi könyv- és papíranyag restaurálására, az állományvédelemre és a restaurátorképzésre is. Az MKE Társadalomtudományi Szekciónak 1998 óta vezetőségi tagja. Korábban az ellenőrző bizottság tagjaként, ebben a ciklusban pedig annak elnökeként vesz részt a szekció programjainak összeállításában és megvalósításában. A 2002. évi budapesti vándorgyűlés megszervezésében és lebonyolításában kiemelkedő szerepe volt.

Kastaly Beatrix külföldön is elismert szakember; 1993 és 1997 között a nemzetközi könyvtáros egyesület, az IFLA Állományvédelmi és Restaurálási Szekciójának elnökeként is kiválóan tevékenykedett. (Jegyezzük itt meg, hogy hasonló tisztségbe nagyon ritkán választanak magyar könyvtárost!) Már ezt megelőzően, majd ezen a poszton is jelentős nemzetközi kapcsolatrendszert épített ki. Elnöksége alatt Magyarországon tartották meg az IFLA 1995-ös isztambuli éves konferenciájának előzetes rendezvényét, az *Állományvédelem és restaurálás a 90-es években* című szimpóziumot, valamit két fontos kötet is született aktuális állományvédelmi kérdésekről az IFLA kiadványai sorozatban.

Szakmai pályafutásának elismeréseként 2000-ben Szinnyei József-díjat kapott.

Még egy személyes megjegyzést engedjenek meg befejezésül. Bea azon kollégáink egyike, akiknek a tevékenysége nélkülöz mindenféle hűhót és önreklámozást. Csendes, mégis derűs személye és tudása, rendíthetetlen nyugalma – és

még folytathatnánk kiváló tulajdonságai sorát... – közvetlen környezetében jól ismert.

Szívből gratulálunk ehhez a kitüntetéshez, jó egészséget, további szakmai sikereket és sok-sok örömet kívánunk hozzá!

Invito Meghívó

Mostra
"Luoghi della memoria scritta"
Le biblioteche pubbliche statali italiane tra tutela e fruizione.
(18-28 settembre 2003)

Kiállítás
"Ahol az írott emlékek és dokumentumok öröké, bemutatják és tanulmányozzák – nyilvános állami könyvtárak Olaszországban"
(2003. szeptember 18-28.)

Invito Meghívó

Mostra
"Libro italiano e cultura ungherese.
"Dagli anni Settanta ai giorni nostri"
(17 settembre-20 dicembre 2003)

Kiállítás
"Olasz könyv és magyar kultúra a hetvenes évektől napjainkig"
(2003. szeptember 17-december 20.)

Az olasz-magyar kulturális kapcsolatok eredményeként két kiállítás nyílt az Országos Széchényi Könyvtárban. A nyilvános állami könyvtárakat bemutató tárlat lapunk megjelenésekor már nem látogatható, az „Olasz könyv és magyar kultúra a hetvenes évektől napjainkig” című 2003. december 20-ig megtekinthető.

Géway Ágnes (1936–2003)

Nehéz és hálátlan feladat végleg búcsút venni egy igazi KÖNYVTÁROS-tól, akit mindannyian, akik együtt dolgoztunk vele, tiszteltünk és szeretünk.

Küzdelmes szakmai pályafutása úgy kezdődött, hogy 1955-ben, amikor a Teleki Blanka Gimnáziumban leérettségizett, nem vették fel az egyetemre, pedig előtte országos tanulmányi versenyt is nyert. Ez nagyon megrázta. Könczöl Imre szerződéssel felvette a Fejér megyei könyvtárba egy szülési szabadságon lévő könyvtáros helyére, akinek visszatérte után azonban – státus nem lévén – nem tudta tovább alkalmazni. Sztálinvárosban keresett neki helyet, a Venesz Béla vezette városi könyvtárban. Ott érte az 1956-os forradalom. Hazajött Székesfehérvárra. Könczöl Imre hívására a Vörösmarty Rádió bemondója lett a forradalmi események idején. Könyvtárban később sem volt hely, ezért képesítés nélküli nevelőnek jelentkezett. A verebi általános iskolába helyezték, ahol négy évig tanított. Élete végéig szeretettel emlékezett ezekre az évekre.

Ebben az időszakban kezdte el levelező tagozaton a pécsi tanárképző főiskolát. Tanult és tanított. 1962-ben Csongor Endréné, a megyei könyvtár akkori igazgatója visszahívta Székesfehérvárra olvasószolgálati csoport-, majd osztályvezetőnek. A szabadpolcos kölcsönzésre való áttérést, a nagyobb térbe való átköltözést már ő szervezte és irányította. Közben – ugyancsak levelező tagozaton – elvégezte az ELTE magyar-könyvtár szakát. A könyvtár legnagyobb osztályát irányította színvonalasan, szakértelemmel és emberséggel, miközben folyamatosan meg kellett küzdenie a személyi és pénzügyi gondokkal, a fluktuációval, az intézmény „társbérletéből” következő konfliktusokkal, a folyton cserélődő raktárosok betanításával, a főiskolás és egyetemi gyakornokok fogadásával.

Jó érzéssel foglalkozott a fiatalokkal, erről már nekem is vannak személyes emlékeim. 1976-ban, amikor a megyei könyvtárba kerültem, ő volt az,

aki az olvasószolgálatban nagy szeretettel fogadott, és bevezetett az épület és a könyvtári munka rejtelmeibe. Jó pedagógiai érzéke és elemző készsége is hozzájárult a saját és mások, a fiatalok szakmai fejlődéséhez. „Számomra a könyvtári munka nehezebb, mint a tanítás. A könyvtár még többféle képességet, néha valóban egészen »speciális alkatú« embert követel. Türelem, önfegyelem, állandó önképzés éppúgy szükséges, mint a nevelői pályán, emellett még több pszichológiai érzék és ismeret, szervezőkészség és sokirányú tárgyi tudás is” – vallotta egy 1971-ben készült interjúban. Ugyanekkor mondta azt is, hogy nem elégedett az eredményeivel, de örömmel tölti el, ha a könyvtárba szívesen betérő olvasókat figyeli, akik itt jól érzik magukat. Vallotta, hogy a könyvekkel való foglalkozás, a könyvtárosság nem lehet menekvés az élet dolgai és a cselekvés elől. A pályán nem érhet el eredményt az, aki pusztán elzárkózni óhajt a könyvek közé.

Munkahelyi és családi küzdelmei, a betegségek lassan kikezdték erejét. Legendás problémamegoldó képességével személyes gondjait így már nem tudta megoldani. Rövid ideig helyismereti feldolgozó munkakörben dolgozott, majd 1987-ben nyugdíjaztatását kérte.

Szakmai munkásságáért 1969-ben Szocialista Kultúráért, 1975-ben Kiváló Népművelő kitüntetést kapott.

Nem vagyunk már sokan, akik még együtt dolgozhattunk vele, de akik még vagyunk, sohasem feledjük.

Nyugodjék békében!

Kiss Jenő (1933–2003)

Kedves Jenő!
Tisztelt Gyászolók!

Itt állunk ravalod mellett értetlenül, komor tekintettel, lehajtott fejjel. Értetlenül, mert a halál bármikor, bárhol, bárhogyan: értelmetlen.

Értetlenül, hiszen a minap még a könyvtárban rendezett országos konferencián vettél részt.

Még pénteken arról beszélgettünk, hogy mit fogsz csinálni a következő hetekben a könyvtár monográfiáján, mert szeptemberre vállalt határidő van. És hétfőn délben jött a hír, a rossz, a hihetetlen hír, hogy nem vagy többé közöttünk.

Milyen furcsa és igaztalan az élet vége. Voltak terveid – de megszólítottál és véget ért földi léted.

Ezt a hívást senki nem akarja hallani, de elhangzik, és akkor nincs tovább. Van, aki rövidebb, van, aki hosszabb ideig készül erre, de te váratlanul és hirtelen távoztál.

Ez a távozás drámai és kegyetlen. Nem lehetett felkészülni rá.

Életutad felidéztek és felidézük, méltatják pályád eredményeit. Nekem eszembe jut a 70-es évek elején történt első találkozásunk, amikor megfogott emberséged, érdeklődésed, nyugodtságod, szerénységed, segítőkész zándéked. Ezt sokan érezték és tapasztalták azok is, akikkel több évtizedes pályafutásod alatt munkatársként vagy vezetőként dolgoztál.

Nyugdíjba vonulásod után úgy adódott, hogy a könyvtár vezetésében követtelek. Olyan örökséget hagytál ránk és rám, amely megalapozhatta a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár jelenlegi pályáját. Az általad elkezdett munka, túlzás nélkül állítható, meghatározó a város közkönyvtári rendszerének modernizálásában.

Erről had idézzek téged, amit egy interjúban 1998-ban mondtál: „Úgy gondolom, hogy ez a könyvtár elindult valamerre, és remélem, nemcsak én látom úgy, hogy nem lefelé indult el. Végül mégis megadatott, hogy elindítsam az új központi könyvtár építését.”

Ma már elmondhatjuk, hogy ez az elképzelésed valóra vált, hiszen egy korszerű, dinamikusan működő könyvtárat tudhat magáénak Budapest. Hogy hogyan sáfárkodunk ezzel a hagyattal, azt majd az utókor ítéli meg.

Kedves Jenő!

Megrendülten köszönök el tőled mind a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár valamennyi volt és jelenlegi munkatársa, mind a magam nevében. Az a két évtized, amelyet itt töltöttél, jelentős időszaka könyvtárunknak.

Azt hiszem, a folytonosság jó érzését jelentette számodra az, hogy lányod ma kiváló munkatársunk, akinek volt kiktől és volt mit magával hoznia a könyvtáros családból.

Ismert és megbecsült alakja voltál a hazai és nemzetközi könyvtáros társadalomnak. Az ő nevében is búcsúzom.

Akik eljöttünk erre az utolsó találkozásra, most sírunk láthatóan és sírunk a lelkünk mélyén. Sírunk, de mi tudjuk, rád gondolva magunkat siratjuk. Most már csak nekünk nehéz a búcsú tőled, mert mi itt maradunk.

Emléked megőrizzük. Nyugodj békében!

Fodor Péter

(A búcsúztatáson elhangzott beszéd szövege.)

Mit ér az ember, ha könyvtáros?

Szabadságom idején jártam Nagykanizsán. Véletlenül tudtam meg, hogy nyolc hónapja meghalt a Városi Könyvtár volt igazgatója.

Tisztelt Könyvtárosok! Életének 63. évében elhunyt Pintér Béla. Megdöbbenett a hír, illetve a részvétlenség, mely egy mondat erejéig sem emlékezett meg róla.

Kedves Béla! A mondás szerint „Halottról jót, vagy semmit”. Úgy tűnik, kollégáid a semmit választották.

Már nem vagyok könyvtáros, így csak a saját nevemben szólíthatlak meg. A magam nevében köszönöm a könyvtárban eltöltött éveket. Köszönöm azt a bátorságot, melyet pályázatainkhoz egy-egy aláírásod jelentett. Köszönöm a lehetőséget, amit szakmailag elérhettem. Úgy gondolom, munkánkban egyetlen hibája volt: kissé megelőztük az időt, ezért nem mindig találkoztunk egyetértéssel. Nagy és nehéz munka volt, de talán megérte.

Nehéz időszakban voltál igazgató. Sokat harcoltál az új könyvtárért, melynek örömeiben sajnos már nem részesülhettél.

A méltatásokban van egy kis hamisság. Úgy tüntetnek fel mindenkit, mintha tökéletes lenne, pedig nem így van. Voltak hibáid, tévedéseid, amiket az idő így-úgy igazolt. De a hibák arra valók, hogy mások okuljanak belőle. Bízom benne, hogy csalódásaidban senkinek sem kell részesülnie.

Ha cinikus akarnék lenni, azt mondhatnám, hogy az oly áhított anyagi megbecsülés után talán az embert, a volt kollégát is tudjuk majd becsülni. Túl tudunk lépni kicsinyes nézeteinken, s ha kell, elismerni a másik munkáját. Különösen így, ha valaki örökre elmegy.

Kedves Béla! Csendben mentél el. Remélem, nyugvóhelyed igaz pihenést nyújt számodra e zajos világ után.

Őszinte tisztelettel:

Gátszegi Magdolna

Felvidéki tájakon a Kemenesaljai Berzsenyi Asztaltársaság

„Nem szabad egyedül utazni. A magányos utazó kényszermunkát végez. [...] Az ember csak társaságban tudja látni, érzékelni a világot.” *Dr. Bellé né Horváth Cecília*, a celldömölki Kresznerics Könyvtár igazgatója, Márai Sándor *Füves könyvéből* idézve teremtette meg a Berzsenyi Asztaltársaság (tagjai a város irodalombarát olvasóközönsége) és a könyvtár immár hagyományos irodalmi utazásának, a 2003. augusztus 19. és 23. között a felvidéki történelmi és irodalmi emlékhelyekre szervezett kirándulásnak az alaphangulatát.

A harmincöt fős csoport – Szombathelyről, Celldömölkéről, Pápáról és Budapestről gyűjtve össze az útítársakat – késő délután érkezett autobusszal *Sárospatakra*, ahol a Zrínyi Ilona Városi Könyvtár igazgatója, a fáradhatatlan és lelkes szervező-gardírozó *Halász Magdolna*, saját és a főiskola könyvtárának, valamint a Művelődés Házának bemutatásával fogadott bennünket, s egyúttal előkészítette az utolsó napra tervezett pataki programunkat is.

Szállásunk elfoglalása után fakultatív programként este átsétálhattunk a Rákóczi-vár udvarába, ahol a *Rolla János* által vezetett Liszt Ferenc Kamarazenekar a XII. Zempléni Művészeti Napok keretében adott koncertet. A zsúfolásig megtelt várudvar közönsége lelkes és értő befogadója volt az előadott műveknek, és elbűvölten hallgatta a két ifjú művész, *Kelemen Barnabás* és *Kokas Katalin* bravúros és nagy átéléssel játszott hegedű/brácsa szólóját. A koncert utáni séta közben megérintett bennünket az egykor méltán Bodrogparti Athénnek nevezett település hangulata, polgári kultúrájának szellemisége.

Felvidéki utunk másnap, augusztus 20-án, az ünnepről való megemlékezéssel kezdődött. A határátkelés után *Borsiban*, II. Rákóczi Ferenc kalandos úton visszakerült és méltó helyen felállított szobránál helyezte el a megemlékezés koszorúját a Berzsenyi Asztaltársaság, majd a nagy-

ságos fejedelem hosszú évek óta felújítás alatt álló szülőházát tekintettük meg.

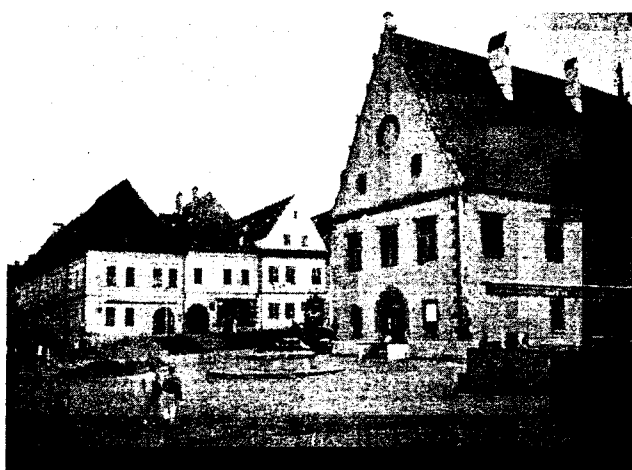
Kassára érkezvén *Balázs Péter* helytörténész csatlakozott csoportunkhoz, akinek hozzáértő vezetésével a következő napokban minden fontos és látni érdemes történelmi emlékhelyet bejártunk, az előzetesen megtervezett úti programnak megfelelően. Egykori celldömölki kollégánk, *Kiss Zsuzsa* – jelenleg a Kecskeméti Református Kollégium Gimnáziuma magyartanára – pedig az irodalmi emlékhelyekhez kapcsolódó alkotók műveinek felidézésével és autentikus tolmácsolásával tovább gazdagította, kiegészítette a helytörténész ismertetéseit. Személyéhez – okkal – állandó kísérőként ragaszkodik a csoport.

A kassai városnéző sétának kiemelt célja volt a kassai Szent Erzsébet-dóm megtekintése, a sírkápolnában II. Rákóczi Ferenc, Zrínyi Ilona és Bercsényi Miklós hamvai előtt való tisztelegés, s a fejedelem koporsójának megkoszorúzása. Szakmailag fontos program volt az egykori Forgách-palotában működő Állami Tudományos és Városi Könyvtár munkájának és szolgáltatásainak megismerése, igazgatóhelyettesi kalauzollással. Méltatlan lett volna, ha a városban sétálva nem emlékezünk Johannes Bocatiusra, az egykori városbíróra, Bocskai követére, a kassai iskola rektorára, majd 1618-tól Bethlen Gábor titkos tanácsosára, a gyulafehérvári könyvtár igazgatójára. A Fekete Sas vendégfogadónál pedig Bethlen Gábor és Brandenburgi Katalin lakodalmának színhelye előtt tisztelegtünk. Persze azt is felidézttük, hogy ez az épület a XVIII. század

végén Kazinczy Ferenc apósának volt a tulajdona. Írók, fejedelmek, vallomások, síremlékek, emlékhelyek, tolulnak itt egymásra, hiszen a Hóhér-bástya Miklós-börtönének udvarán ott áll Rákóczi fejedelem rodostói házának 1940 és 1943 között elkészített mása, amelynek udvari színpadáról éppen azokban a napokban láthatták a környékbeliek *Tóth-Máté Miklós Rodostó* című, *Mécs Károly* által rendezett színművét, a Budaörsi Játékszín művészeinek előadásában. Rodostó, Kassa, az egykori kassai polgárok, Márai Sándor, a polgár, a lakóháza kapumélyedésében felidézett, az utca zaja által kísért, fenséges sorai most már mindenkinek személyes emlékeivé váltak.

Kelet-Szlovákia második városa, Sáros megye egykori székhelye, *Eperjes* volt a következő állomásunk. Thököly, Rákóczi, Bocskai városa, a „Tarca-parti Athén”, ahol jogász volt Kazinczy Ferenc és Eötvös József (akinek édesapja Sáros vármegye főispánja volt), ahol Kossuth Lajos gimnáziumi tanuló volt, ahol Tompa Mihály nevelősködött. Eperjes az Erdei lak vidéke, Tompa, Petőfi, Kerényi költői versengésének színtere. Megnéztük az evangélikus templomot, ahol a Caraffa-vérengzés áldozatainak csontjai nyugsznak, az Evangélikus Kollégiumot, ahol kisdíák volt Thököly Imre, a Rákóczi-házat, az Arany Sas patikát, a hajdani megyeházát, amelynek lakója volt Eötvös József.

Emlékeket kerestünk *Bártfán* is, bár csak kívülről tekinthettük meg – hiszen késő délután volt már – a Szent Egyed-templomot, amelynek a közép-európai gótikus templomok közül a legtöbb (tizenny) szárnyas oltára van. Megcsodáltuk a téglalap alakú főtér közepén a régi városháza késő gótikus-renaisszánsz épületét, s felidéztük az egykori híres nyomda emlékét is. Nem hagyhattuk ki a bártfafürdői sétát a kellemes nyári

estében, de útközben autóbuszunk ablakából felsejlettek a 450 méter magas hegyen Zboró várának romjai. Ez volt Zrínyi Ilona és I. Rákóczi Ferenc házasságkötésének helyszíne. A fürdőhelyen az egykori monarchiabeli épületek előtt haladva jutottunk el Sisi szobraig, s elméláztunk azon, hogy milyen lehetett itt a fürdőélet. Most kellemetlen, őrjítően hangos „zene” verte fel a csendet, hát elmenekültünk szálláshelyünkre, *Szepesszombatra*. Néhány óra múlva érkezünk a Magas-Tátra peremvárosába, a középkori ipari városba, ahol a gyönyörűen felújított házak – kiválóan hasznosítva turisztikai célokra – az orsó alakú főtér körül sorakoznak. Éjfél sétát tettünk a polgárok házai között, a Szent György-templom, s a mellette lévő renaisszánsz harangtorony előtt.

Másnap Hunfalván át a Poprád-parti városba, *Késmárkra* vezetett az utunk. A posztó és a gyolcs gyártásában jeleskedő iparosok házait a széles bejárók, a magas ormfalakon elhelyezett zsindeletetők s a pici, kőkeretes ablakok teszik varázslatosá. A legöregebb szepesi harangtorony megtekintése után az új bizánci stílusú új evangélikus templomba tértünk be, amelynek kegyeleti mauzóleuma őrzi Thököly Imre Nikodémiából 1906-ban ideszállított hamvait. A társaság koszorújának elhelyezése után meghatottan énekeltük a Himnuszt. Némi várakozás után bemehettünk az evangélikus fatemplomba is, amelyet 1688-ban a svéd király építtetett hajóépítőivel, egyetlen téglá, vasék, cövek nélkül. Sajnáljuk, hogy állagmegóvás céljából a külsejét néhány éve bevakolták. A görög kereszt alaprajzú, tiszafa oszlopok által tartott tetőszerkezet, a padok, az oltár egyedülállóan szépségesek.

Podolin következett, a lenszövő takácsok városa, Krúdy néhány iskolaévének színtere. A Mikszáthot is megihlető táj, Huszárik Szindbádfilmjének helyszíne, a kísértet XIII. századi kápolnája a temetőben, a legszebb szepesi harangtorony, a Főtér renaisszánsz házai sajátos hangulatot sugalltak.

Ólubló az egykori kormányzó sztarosza székhelye, Zsigmond és II. Ulászló találkozásainak színhelye, Károly Róbert, János Kázmér, Szobieszki János lábnyomának őrzője, de Benyovszky Móric raboskodásának egykori helye is, ahol Mikszáth kísértetének emléke mellett a XIII. századi főtér, a lubló vár bűvöli el a látogatót.

Tovább utaztunk a hajdani szépasségi székhelyre, *Lőcsére*. A tengerszint felett 573 méter magasan fekvő város a vászon, a posztó, az arany-, ezüst-, rézárak szállítója, amelynek téglalap alakú főterét – a régi piacot – sakkáblaszzerűen övezik a sorakozó háztömbök. Építészet és irodalom: a gótikus Szent Jakab-plébánia, a polgárok háza, a Városháza, benne a Szépasségi Múzeum, a Szégyenketrec, a Thurzó-ház ellentmondásos volta – a XX. sz. elejéről származó szecessziós, sgraffiatós homlokzat, ugyanakkor a ház érintetlen gótikus-reneszánsz belső elrendezése –, a jezsuita gimnázium, amelynek tanára volt Hell Miksa fizikus és csillagász. A lőcsei fehér asszony történetének és Mikszáth Fekete városának helyszíne, s itt, a Főtér 26-ban működött a híres lőcsei Brewer nyomda, amelyben 1624-ben Comenius Orbis Pictusát nyomtatták, és ahol sok fontos egyéb kiadvány mellett pl. Szenczi Molnár Albert munkáit is kiadták.

A Magas-Tátra kapuja, *Poprád* után *Igló* orsó alakú főterére értünk, ahol megtekintettük a XIII. században épült plébániatemplomot, a tartományi házat, a klasszicista városházát, a szecessziós színházépületet, a Redout-ot. Emlékeztünk Csontváryra, aki e helyütt határozott úgy, hogy felhagy a patikussággal és a jövőben inkább festeni fog.

A Szépasszombatban eltöltött második éjszaka után, a harmadik napon, a *Dobsinai-jégbarlang* volt az első úti célunk. A kinti kánikula miatt jólesett az egyórás séta, persze kellően felöltözve, a világ legszebb és legkiterjedtebb jégbarlangjának tartott természeti csodában.

*Betlén*en a 74 hektáros, pavilonokkal, grottókkal, tavacskákkal díszített park közepén áll a XVIII. századi, gömöri klasszicista stílusban épült *Andrássy-vadászkastély*. A történelem viharai közepette is teljes egészében megmaradt eredeti berendezése, a képző- és iparművészeti alkotások mellett értékes vadásztrófeák, egzotikus vadász-émlékek kápráztatják el a turistákat, a nagy könyvtárterem pedig külön érdekességet jelentett számunkra.

Krasznahorka XIV. században épült reneszánsz vára, amelyet a XVII. századtól az *Andrássyak* birtokoltak, a XVII-XIX. században készült bútorokkal, a régi konyhával, a *Bebek-ágyúkkal* (amelyek *Jókai A* lőcsei fehér asszonyában is szerepelnek) rengeteg érdekességet kínált. A barokk kápolna őrzi *Seredy Zsófia* mumi-

fikálódott tetemét. Nem kerültük el a vár alatti *Mauzóleumot* sem, amelyet gróf *Andrássy Dénes* 1903-ban emeltetett kedves felesége, *Franciska* emlékére. A stílusában egyiptomi, fehér színben tündöklő épület oltárképe négyezer darabból készült velencei mozaikkép. A világon fellelhető összes márványfajta látható itt a falakba és az oszlopokba beépítve, de márvány szarkofágban nyugszik a házaspár is, míg kedvenc tacskójuk szobra a parkban őrzi álmukat.

Betlér és *Krasznahorka* meglátogatásakor a hely szelleme volt lenyűgöző, a fellelhető tárgyi emlékek, amelyek következtetni engednek egy már nem létező életformára. A két – magyar nyelven vezető – ifjú kísérőnkől minden fontosat megtudhattunk, értően és korrekt módon, nagy empátiával végzik munkájukat.

Rozsnyó volt felvidéki kirándulásunk utolsó célpontja. Gótikus temploma a Főtér házsorában áll, a Diáktemploma pedig a tér közepén. Előtte *Andrássy Franciska* márványszobra. Az egyik pillérrel támasztott házban volt *Rákóczi* pénzverője, itt verték a réz libertásokot. A polgárházak megtartották középkori jellegüket, a copfstílusú püspöki palota és a rokokó házak jól megférnek egymás közelében. A szemlélődés után *Kassára* vitt az utunk, ahol búcsút vettünk *Balázs Pétertől*, és indultunk vissza *Sárospatakra*.

Hazatérésünk délelőttjén még *Halász Magdi* értő és odaadó városnéző vezetésével a *Református Kollégium* Nagykönyvtárában tisztelegtünk a XVII-XX. században éltek emléke előtt, *Lórántffy Zsuzsannával* kezdve és *Béres Ferenc*zel zárva a sort. A *Repozitóriumban* megszemléltük *Márton A. András* festőművész kiállítását, bementünk a *piarista templomba*, bejártuk a *Rákóczi-vár* valamennyi szintjét, s a szellemiekben ma is oly gazdag *Bodrog-parti Athéntól* az *Árpád Vezér Gim-*

náziumban *Szyksznian Wanda* grafikai kiállításának megtekintésével vettünk búcsút.

Az ötnapos, felvidéki történelmi-irodalmi emlékhelyeket felkereső túránk tokaji ebédrel ért véget.

A gazdag program maradéktalan teljesítéséért, az átélt élmények nagyszerűségéért illesse köszönet e helyen is a szervezőket: dr. Bellénné Horváth Cecíliát és az általa igazgatott Kresznerics Könyvtár valamennyi munkatársát, a jelen voltak – kiemelten *Káldosné Hédit*, a „pénzügymisztert” – és az otthon maradtakat egyaránt, a sárospataki Zrínyi Ilona Könyvtár munkatársait, különösen Halász Magdolna igazgató asszonyt, aki időt és fáradságot nem kímélve tanácsaival segítette a szervezést és kalauzolt bennünket városában, Balázs Péter kassai helytörténészt, felvidéki úti marsallunkat, szakmai hozzáértéséért, figyelmességéért, és szolgálatkészségéért. S végül sok köszönet jár Kiss Zsuzsa tanárnőnek, a meglátogatott emlékhelyekhez kötődő írók műveiből való válogatásáért, a szemelvények tolmácsolásáért, a magas szintű irodalmi ismeretterjesztésért, az olvasás szépségének és nélkülözhetetlenségének közvetlen bizonyításáért.

Dr. Tóthné Király Katalin
ny. könyvtárigazgató

Továbbképzés a brit tájékoztató pontok munkatársainak

A British Council kezdeményezésére a megyei könyvtárakban létrehozott brit tájékoztató hálózat (GatewayUK Information Access Points) immáron öt éve működik, és folyamatosan látja el naprakész információval az Egyesült Királyság kultúrája, felsőoktatása, valamint az angol nyelvtanulási lehetőségek és idegenforgalmi látványosságok iránt érdeklődő rendszeres és alkalmi könyvtárlátogatókat. Az utóbbi egy évben újabb két tájékoztató ponttal bővült a hálózat, ezúttal Budapesten a Szabó Ervin Könyvtár Központi Könyvtárában és a hálózat Kőbányai Könyvtárában.

A British Council Könyvtára a folyamatos információfrissítés mellett nagy hangsúlyt fektet a tájékoztató pontokban dolgozó megyei könyvtáros kollégák tájékoztatására, továbbképzésére. Ennek legfőbb fóruma az évente ismétlődő, nyár végi, több napos találkozók, melynek ezúttal a győri

Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár adott otthont. Augusztus 25. és 27. között a tizenkilenc megyéből harminc könyvtáros, továbbá a British Council Könyvtárának és Angol Nyelvi Részlegének munkatársai népesítették be a könyvtár olvasótermet, hogy megismerjék egymás múlt évi tevékenységét és tapasztalatokat, friss információkat gyűjtsenek további munkájukhoz.

A GatewayUK tájékoztató pontok mellett sorra megjelennek a megyei könyvtárakban az angol nyelvi forrásgyűjtemények is, melyeket szintén a British Council adományoz és tart fenn. Rendeltetésüket tekintve, szemben a GatewayUK referenzállományával, ezek kölcsönözhető állományt képviselnek, az angol nyelvet tanulók és oktatók legnagyobb örömeire. 2003 áprilisa óta már nyolc forrásgyűjtemény működik megyei könyvtárakban, így az idén nagyobb hangsúlyt kapott szerepük és tevékenységük a továbbképzés programjában.

A háromnapos továbbképzést *Horváth József*, a Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár igazgatója, *Szabó Miklós*, Győr-Moson-Sopron Megye Közgűlésének alelnöke és *Nigel Bellingham*, a British Council igazgatóhelyettese nyitotta meg. Ezután az angol nyelvi forrásgyűjteményekben dolgozó könyvtáros kollégák beszámolóival rögtön kezdetét is vette a komoly munka.

A GatewayUK tájékoztató pontok elmúlt évi tevékenységét, a pontokban zajló eseményeket, kiállításokat *Kovácsné Eördögh Rita*, a British Council Könyvtárának munkatársa ismertette. Szó esett az újabb referenzforrásokról, valamint az állomány- és szolgáltatásbővítésekről. A British Council és a megyei könyvtárak további együttműködését fémjelzi az angol nyelvi forrásgyűjtemények folyamatos áthelyezése a megyei könyvtárakba, valamint egy újabb, egyben az utolsó tájékoztató pont megnyitásának terve.

A vendéglátó győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtárban működő Tájékoztató Pont és Forrásgyűjtemény munkájáról *Bedő Mónika*, a megyei könyvtár munkatársa számolt be. Ennek keretében átfogó képet adott az öt év alatt megtartott rendezvényekről is.

Az első munkanap záró előadásaként *Mayerné Lőrincz Henrietta*, a British Council Könyvtárának munkatársa tartott bemutató előadást a British Council honlapján (www.britishcouncil.hu/infoexch/virtual.htm) már elérhető szakmai adatbázisok tartalmáról és használatáról *Virtuális in-*

formációs szolgáltatások a GatewayUK tájékoztató pontokon címmel. (Reméljük, hogy néhány adatbázis előbb-utóbb a megyei könyvtárakban is megjelenik majd.)

A második nap a kiscsoportos foglalkozások jegyében telt el, melynek során a kollégák négy-öt fős csoportokban tartották meg beszámolóikat saját tájékoztató pontjuk munkájáról. A tapasztalatcserét eseményszervezési feladatok követték, amivel a tanfolyam szervezője az önálló eseménytervezési és szervezési gyakorlat kialakításához kívánt segítséget nyújtani a megyei könyvtáros kollégáknak. Ezután került sor a beszámolók közös kiértékelésére és a feladatmegoldások megbeszélésére. A délutáni programot Nigel Bellingham vezette, és a British Council Angol Nyelvi Részlegének munkatársai segítségével a kollégák megvitatták az angol nyelvi forrásgyűjtemények működését, állományuk felhasználási és bővítési lehetőségeit. A fárasztó napot egy üdítő és rendkívül tartalmas, Győr belvárosában tett történelmi és művészettörténeti séta zárta, melyet Horváth József vezetett.

A zárónapon *Sipos Anikó*, a British Council munkatársa a brit idegenforgalom legfrissebb híreiről, utazási információkról és az ezekkel kapcsolatos legújabb elektronikus információforrásokról tartott előadást, beavatva a hallgatóságot olyan apró részletekbe is, melyeket gyakran az utazási irodáktól sem tudhatunk meg.

Hartai Gabriella, a British Council oktatási szakreferense a magyar diákok nagy-britanniai továbbtanulási, nyelvtanulási és munkavállalási lehetőségeiről beszélt, különös tekintettel a Magyarország Európai Unióhoz való csatlakozását követő időszakra.

A három napon át folyó munka kissé feszített tempója és a nagy meleg ellenére a kollégák örömmel vettek részt a továbbképzésen, és hasznosnak minősítették az együtt töltött időt. A kiscsoportos foglalkozások több lehetőséget nyújtottak számukra, hogy bepillantsanak egymás munkájába, tapasztalatokat és ötleteket szerezzenek, valamint a korábbi tanfolyamokhoz képest aktívabban vegyenek részt a munkában.

Az együtt elköltött ebédek és vacsorák erősítették a személyes és baráti kapcsolatokat, melyek jótékonyan hatnak mindennapi munkánkra.

Köszönet minden résztvevőnek és szervezőnek a kemény munkáért!

Kovácsné Eördögh Rita – Bedő Mónika

Irodalom- és könyvtárpropaganda a Fejér Megyei Hírlapban

A Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár és a Székesfehérváron megjelenő Fejér Megyei Hírlap szerkesztősége között a különböző irodalmi rendezvénysorozatok (elsősorban az ünnepi könyvhét és *A határon túli magyar irodalom hete*) népszerűsítésére olyan jó munkakapcsolat alakult ki, hogy érdemes arról egy számvetést készíteni. Annál is inkább megtehetjük ezt, mert több éves, kialakult, szinte már rutinszerűen végzett eredményes együttműködésről van szó, amelynek tanulságait esetleg másutt is hasznosítani lehet.

A Fejér Megyei Hírlap – mint a rendezvénysorozatoknak a meghívókban is feltüntetett hivatalos támogatója – azok megvalósítása előtt megkapja a programokat, a meghívottakról szóló tudnivalókat, valamint egy aktuális összeállítást a programokon szereplő írók műveiből.

Ezek alapján a könyvhétet megelőző héten már néhány előzetes híradásban, interjúban tudósítanak a várható eseményekről. A könyvhétet megelőző szombati számban pedig kétoldalas, hétvégi mellékletben közlik a programok teljes listáját (az idén huszonekét esemény résztvevőit, helyszínét, időpontját), a Fejér megyei vonatkozású írók könyvhétre megjelenő könyveinek jegyzékét, a könyvheti piknikre (ez a hét központi rendezvénye: a könyvtár előtti téren egész napos könyvvásár, zenei műsorok, sorsátor, pódiumbeszélések stb.) meghívottak névsorát, interjút néhány vendéggel, így ebben az évben – többek között – a Csíkszeredán megjelenő Székelyföld című folyóirat főszerkesztőjével, *Ferenczes Istvánnal*, s *Burus Endrével*, a Pro-Print Kiadó igazgatójával. (E-mailen kértük a válaszokat.) Mindezt kiegészíti a könyvheti vendégek műveiből összeállított válogatás (versek, kisprózák). Ezúttal, egyéb írók mellett – a pünkösdi ünnepek közelsége miatt –, *Ferenczes Istvánnak* a csíksomlyói búcsúról írt vallomásos szövegéből egy terjedelmes részlet. A könyvheti piknik másnapján (immár ez is hagyományos) a címlapon terjedelmes színes fotó jelenik meg az eseményről, majd egy egyoldalas, színes fényképekkel illusztrált összeállítás (interjúk, tudósítások) következik. Természetesen a lap beszámol az egyéb rendezvényekről (a városi

könyvtárban rendezett író-olvasó találkozóról, a könyvesbolti dedikációról stb.) is, ám ami állandó, hogy az újabb szombati mellékletében rendszeresen közöl egy terjedelmes interjút a könyvhét jeles résztvevőivel (idén pl. a székelyföldi vendégeinkkel).

Hasonló módon népszerűsíti a Fejér Megyei Hírlap a Székesfehérváron általában szeptember második felében megrendezett *A határon túli magyar irodalom hete Székesfehérváron és Fejér megyében* című rendezvénysorozatot. A különbség mindössze az, hogy a hetet megelőző szombati számban nem két-, hanem háromoldalas előzetes mellékletet ad közre róla. (A rendezvénysorozaton általában húszegynéhány határon túli s tíz hazai író tanácskozik különböző témakörökben, s vesznek részt író-olvasó találkozók, könyvbemutatókon). A programot és az irodalmi összeállítást a harmadik oldalon egy-egy exkluzív interjú egészíti ki (2001-ben *Pomogáts Bélával*, tavaly *Bálint Pataki Józseffel*, a Határon Túli Magyarok Hivatala elnökével, a rendezvénysorozat egyik védnökével). Az elmúlt két évben az irodalmi mellékletben a következő határon túli (vagy egykor ott élt) szerzők egy vagy több írását mutatta be a lap: *András Sándor, Balla D. Károly, Bence Lajos, Csuka Zoltán, Demény Péter, Egyed Emese, Gál Sándor, Ferenczes István, Szilágyi István, Tari István, Tűz Tamás, Vári Fábrián László*. A rendezvénysorozatról évente általában nyolc-tíz terjedelmesebb cikk jelent meg, köztük fényképes interjúk *Berniczky Évával*, *Balla D. Károssal*, *Gál Sándorral*, *Gálfalvi Györggyel*, *Hizsnai Zoltánnal*, *Pomogáts Bélával*, *Szabó Ferencsel*, *Tari Istvánnal*. Láthatjuk, a szövegek közlés és a bemutatás között milyen hasznos átfedések vannak, bizonyára ez is valamilyen módon hozzájárult ahhoz, hogy a hírlap több mint ötvézezer olvasója – még ha többségük bizonyára nem vett is részt a rendezvényeken – bepillantást nyerjen a határon túl élő írók munkásságába, gondolatvilágába. (Persze ugyanezt mondhatjuk el a könyvheti mellékletek olvasóiról is: ők elsősorban szűkebb pátriájuk szerzőivel ismerkedhetnek meg évi rendszerességgel.)

A megyei könyvtár és a Fejér Megyei Hírlap együttműködésére még egy, a könyvtárhasználat, az olvasás népszerűsítését közvetlenebbül szolgáló vállalkozásról szólok röviden. Kezdeményezésünkre a hírlap 2001 őszén, az olvasás évéhez kapcsolódva *Keressd a könyvtárban! Olvass ve-*

lünk! címmel hirdetett könyvtárhasználati vetélkedőt az általános iskolák felső tagozatos tanulói köréből szerveződő ötfős csapatok részére. Az újság a kéthetenként megjelenő mellékleteiben (Fehérvári Hét, Mezőföld, Vértesalja) hat alkalommal közölte a csapatok által megválaszolandó, valamilyen módon a könyv- és könyvtárhasználathoz kötődő tíz kérdést. (A kérdéssorozatokat – a községi, városi könyvtárak bevonásával – a megyei könyvtár állította össze, s a kérdésekre beküldött írásbeli válaszokat is a könyvtárban értékeltük.) A kérdések mellett a hírlap minden alkalommal egy teljes oldalon közölte a pályázattal összefüggő tudnivalókat, részleteket a legjobb megoldásokból; színes képeken mutatta be (könyvtári környezetben) a csapatokat, a pályázathoz készült illusztrációkat, a pályázathoz kapcsolódó rendhagyó irodalomórákról készült fotókat. A pályázat befejeztével pedig a díjazott csapatokról és az ünnepélyes eredményhirdetésről még két alkalommal jelentetett meg egész oldalas összeállítást. Az összesen több mint hetvenezer példányban megjelenő mellékletek természetesen nem csak a pályázók körében hívták fel a figyelmet az olvasás, a könyvtár fontosságára.

A vetélkedőre Fejér megyéből 310 csapat nevezett be, mind a hat fordulóban 252 csapat küldött be érvényes pályázatot, azaz a vetélkedő (nem beszélve a résztvevőket segítő szülőkről, pedagógusokról) mintegy 1300 diákot mozgósított, s természetesen megismertette őket a Fejér Megyei Hírlappal is. (Fordulónként a tíz kérdés közül az egyiket a hírlap korábbi cikkei alapján lehetett megválaszolni.) Mindehhez hozzátartozik még, hogy a hírlap – a vetélkedő záró ünnepségén – 300 ezer forint értékű könyvjutalommal járult hozzá a jó eredményt elérő csapatok jutalmazásához.

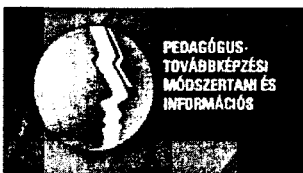
Végezetül meg kell említenünk, hogy ez a sikeres együttműködés nem valósulhatott volna meg a Fejér Megyei Hírlap főszerkesztőjének, *Elekes Andrásnak* és munkatársainak az irodalom iránti érdeklődése, önzetlen elkötelezettsége nélkül.

Arató Antal

Keressd a könyvtárban! Olvass velünk!

Fejér Megyei Hírlap és a Megyei Könyvtár hatfordulós közös vetélkedője

Tanévnyitó az ötéves pedagógus-továbbképzési központban

Némi magyarázatra szorul talán, mit keresett egy könyvtáros a Pedagógus-továbbképzési Módszertani és Információs Központ Kht. (PTMIK) szeptember 12-ei tanévnyitóján Pilisborosjenőn. A válasz egyszerű: a Könyvtári Intézet is akkreditált egy, az iskolai könyvtáros pedagógusok számára összeállított képzést a hagyományos és számítógépes formai feltárásról.

Fél tizenegy táján mindenki az eget kémlelte a továbbképző központ udvarán: vajon ugrik-e az erős szél ellenére az ejtőernyős az 1200 magasan köröző sárkányrepülőből, hogy az égből hozza s adja át Magyar Bálint oktatási miniszternek a „Repülj a szeretet szárnyán”, a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek neveléséhez kapcsolódó program petícióját. Mint a fotósorozatból látható, hozta, és átadta. (Lélegzetelállító látvány volt, ahogy másodpercek alatt, szinte a szabadesés tempójával közelített az ejtőernyős, és az orrunk előtt, a „célkeresztől” alig méternyire landolt.)

Pertl Gábor igazgató üdvözlő szavai után *Magyar Bálint* oktatási miniszter arról beszélt, mit vár az oktatási kormányzat a pedagógus-továbbképzésről. *Polinszky Márta*, a PTMIK továbbképzési igazgatója egy kiértékelés alatt álló felmérésről számolt be, ebben az immár öt éve tartó, kétezer akkreditált tanfolyamot kínáló képzés hatékonyságáról kérdezték a résztvevőket és a képzésre delegáló intézményeket.

A *Hogyan tovább?* címmel tartott előadás záró mondata így hangzott: ahogy eddig... A pedagógus-továbbképzés *kérdések és válaszok órája* hasznos tudnivalókhöz juttatta a kérdezőket.

Délután *Hogyan érvényesüljünk az EU-ban?*, *Alternativitás és (tovább)képzés*, valamint *Titok és tabu az iskolában* címmel ismert szakemberek, szakértők közreműködésével előadások és kerekasztal-beszélgetés zárták a továbbképzési tanévnyitó konferenciát.

A könyvtárosok ha nem is hívatlan, de kéretlen képviselésében jelen volt tudósító némi sóvárgással vegyes sóhajjal szemlélte a komfortos továbbképző központot (ld. balra!) – jó volna ilyen nekünk, könyvtárosoknak is!... (F.L.)

Számítógépes oldalaink

3t book kiadásban John Ruskin Velence kövei című könyve

A Publika Magyar Könyvtári Körnek a fogyasztókkal élő emberek könyvtári kiszolgálásáról Szolonokon tartott konferenciája kapcsán mutattunk be júliusi számunkban egy 3t booknak nevezett érdekes kiadványt, amelyet (könyvtári delegációként egy példányban) megkaptak a résztvevők. Az idő rövidsége miatt akkor egy borítólappotóra és néhány mondatos ismertetésre futotta. Jelentősége okán most visszatérünk rá.

A 2001 októbere és 2002 szeptembere között lezajlott 3t-book kísérlet célja egy új olvasási módszer kidolgozása volt, amely megkönnyíti a látássérült emberek kultúrához és információhoz való hozzáférését. Alapja egy egyszerűen strukturált könyv, amely különböző olvasási módszereket: egy szövegeset, egy hangzót és egy tapinthatót integrál magába. Innen a 3t: beszélő (talking), szöveg (text), tapintható (tactile). A 3t book konzorcium John Ruskinnek a XIX. századból származó, ma is a gótikus építészet alapművének számító, *Velence kövei* című mester munkáját dolgozta fel. Ez a könyv gazdag képanyagával szinte kínálta magát arra, hogy tapintható formában is megjelenjen.

Az első elkészült prototípus a 3t-book audiohipertextuális rendszerét használja. Három

CD-ROM-ból, valamint egy tapintható ábrákat tartalmazó albumból áll. A CD-ROM tartalmazza Ruskin mester művének szövegét s ennek rögzített hanganyagát ADPCM-formátumban, továbbá a harmadik korongon egy böngészőt, amely a html-formátumban (is) lapozható anyagot kezel. Az összeállítás nem igényel különleges számítógépes hátteret, szinte bármilyen, a szabványos vakos perifériákkal ellátott gépen használható.

A három olvasási módszer

Beszélő (Talking). A könyvet teljes terjedelmében digitálisan rögzítették egy professzionális felolvasó segítségével. Bármelyik bekezdéséhez könnyen hozzá lehet férni, audio formában ugyanúgy böngészhetővé vált, mint a szöveges válto-

Az első CD-ről Windows alá telepített Digibook így jeleníti meg a digitális könyvet (DOS operációs rendszerre is telepíthető természetesen):

The screenshot shows the Digibook application window. The title bar reads "Digibook". The menu bar includes "Fáj", "Edt", "Men", "Search", "Settings", "Számok", "Help". The toolbar contains icons for file operations and search. The main content area displays a table of contents with the following items:

- CÍMLAP
- BELSO CÍMLAP
- ELŐSZÓ
- TARTALOM
 - I. FEJEZET. A köbánya
 - II. FEJEZET. Az építéset erénvel
 - III. FEJEZET. Az építéset falnattana
- Text Dialog box containing the text: "A M. Tud. Akadémia könyvtárak bizottsága eszközárára, a tudományos eredeti műveknek és fordításoknak sorozata / sorozata: a tudományokat mai színvonalukon előadó művek / műveltség terjesztése."
- XXVI. FEJEZET. A fal és az oszlop
- XXVII. FEJEZET. A parkány s az oszlop
- XXVIII. FEJEZET. A bolthajtás és a nyílások
- XXIX. FEJEZET. A tető
- XXX. FEJEZET. Az előcsarnok
- FÜGGELEK.
 - 1. Velence alapítása
 - 2. A dogék hatalma
 - 3. A Serrar del Consiglio
 - 4. San Pietro di Castello
 - 5. A pápai hatalom Velenczében
 - 6. A reneszansz díszítőműve

At the bottom, there are navigation buttons: "Vissza", "Tovább", "Könyvjelző", "Beszéd", "Navigálás". The status bar at the bottom shows "Ready", "Start", "Digibook", "Hangzó", "Dokumentum - Microsoft...", and the system clock "12:39".

Az előreugró ablakok további szolgáltatásokat kínálnak, a beszéd sebessége is megválasztható, és könyvjelzőket helyezhetünk el a szövegben:

zat: keresni lehet benne, könyvjelzőket, megjegyzéseket lehet beszúrni stb.

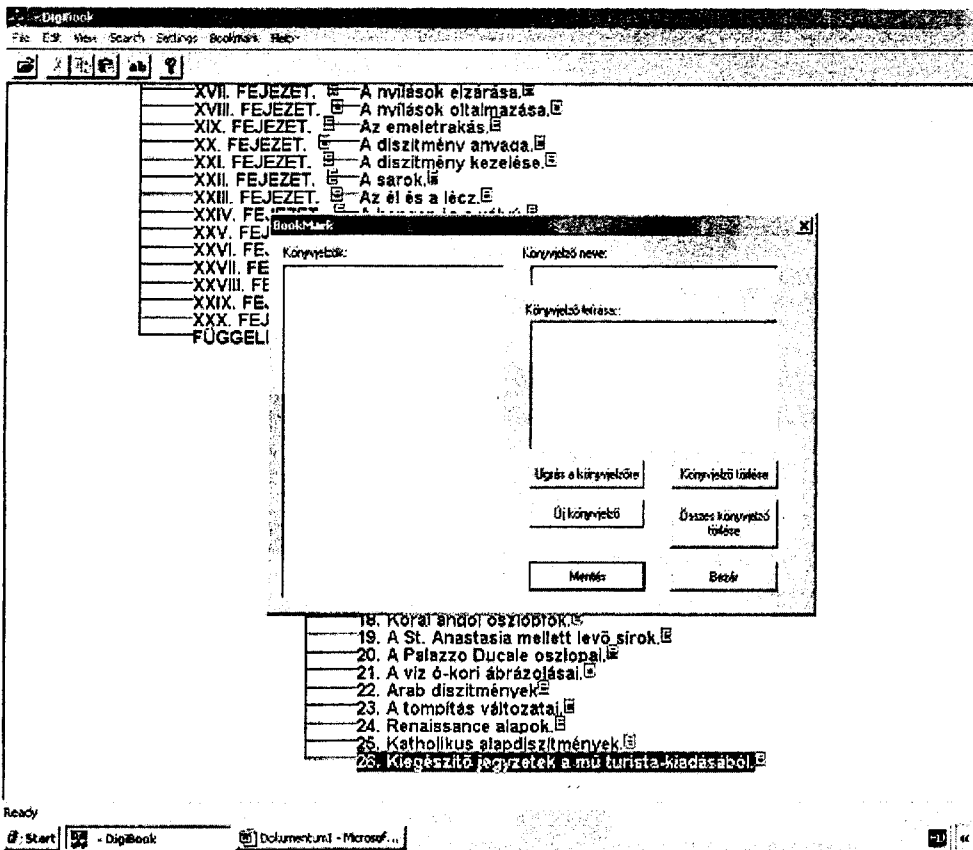
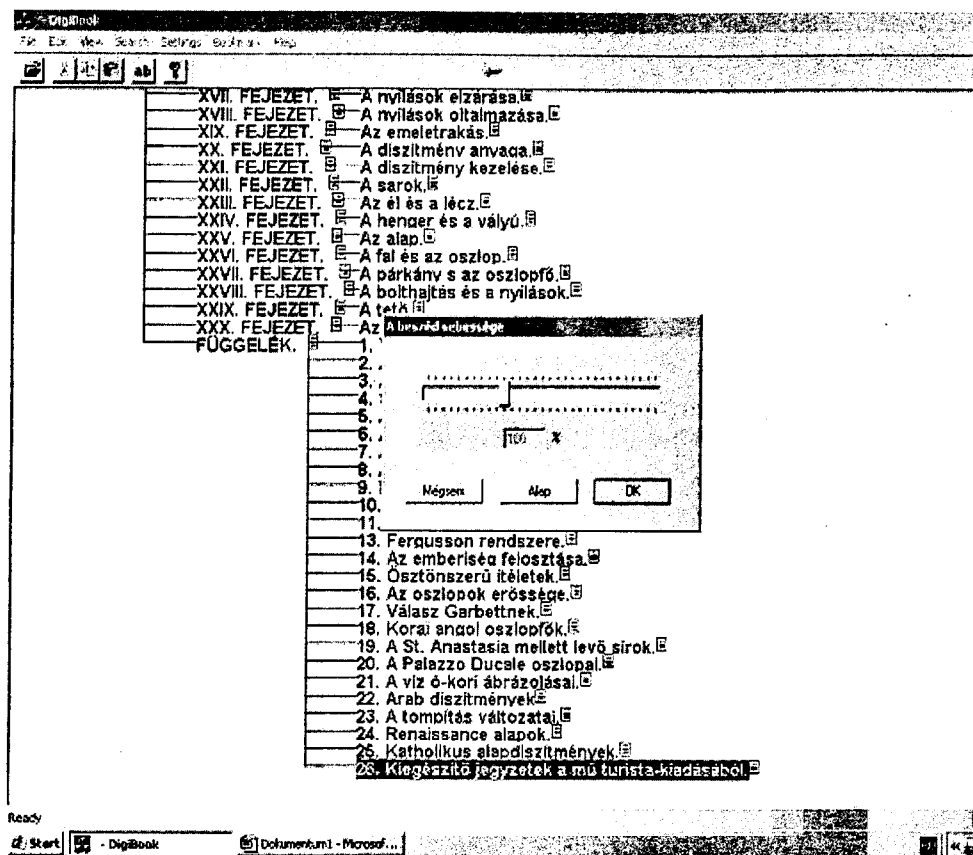
Szöveges (Textual). A könyv szövegének hallgatása közben lehetőség van annak nagybetűs megjelenítésére a képernyőn

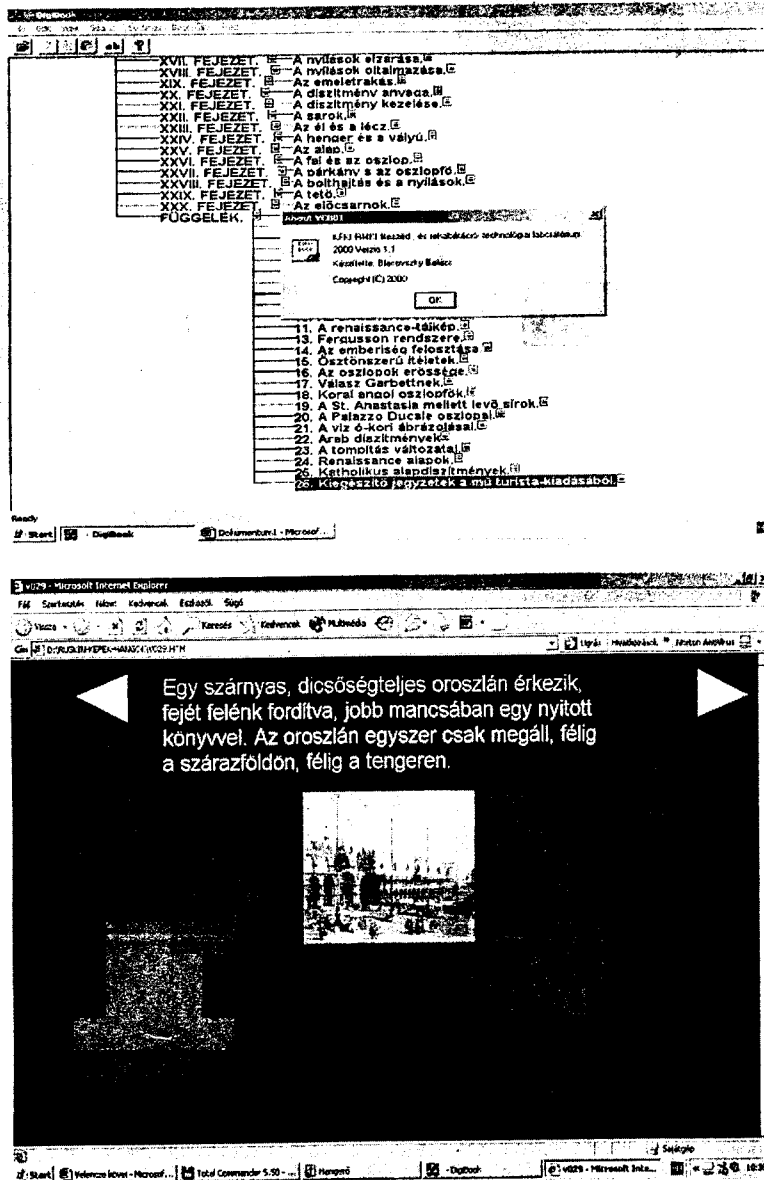
vagy egy Braille-kijelzőn. Ezt a módszert, az olvasás és a hallgatás szinkronizált kombinációját digibooknak (hibrid könyvnek) nevezik. A Magyar Tudományos Akadémia KFKI Beszéd-és Rehabilitáció-technológiai Laboratóriuma fejlesztette ki a CNR firenzei kutatóintézetével együttműködve.

Tapintható (Tactile). A rajzok egy úgynevezett Gauffrage-technikával, háromdimenziós nyomtatási eljárással készültek. Kivitelezője a konzorcium francia tagja, a párizsi BrailleNet Association City of Sciences and Industry (La Villette) vak emberek segédeszközei részlege volt.

John Ruskin Velence kövei című könyve 3t-book változatának kiadását az Európai Bizottság Kultúra 2000 keretprogramjának 2001-1411 / 001 - 001 CLT-CA2 számú elnyert pályázati szerződése tette lehetővé. Magyar változatából hatszáz példány készült.

A kísérleti 3t-book Velence kövei kiadás szöveges és hangzó anyagai három változatban készültek el: olasz, francia és magyar nyelven. Alapul a Madeleine Crémieux által fordított francia, a

Részlet az ugyancsak könnyen vezérelhető html-változatból (a felolvasott szöveg a dombornyomatos melléklet tábláit mutatja be részletesen)

Mondadori által kiadott, Attilio Brill által átdolgozott olasz nyelvű, valamint az Akadémiai Könyvtár birtokában lévő muzeális értékű, 1896-ban megjelent magyar nyelvű kiadás szolgált (angolból fordította Geöcze Sarolta).

Egy szép tábla az eredeti kiadás 2. kötetéből

Az összeállítás legnagyobb erénye, hogy a nem látó emberek is könnyen kezelhetik a képernyő-felolvasó program segítségével.

Fejős László

Webmesterek figyelmébe (is) ajánljuk

Elkészült a Motiváció Alapítvány ifjúsági szolgálatának internetes adattára, a FFRISS-honlap, amely többek között az integrált oktatási, kulturális, turisztikai, szabadidős lehetőségekről nyújt információt a mozgás-, látás- és hallássérült, illetve értelmi sérült fiatalok számára.

Mindezeket honlapajánló, a látássérültek számára irodalomfigyelő szolgáltatás, valamint a sérült fiataloknak szóló aktuális hírek egészítik ki. A honlap címe: www.motivacio.hu/ffriss.

A Publika Magyar Könyvtári Körnek a fogyatékkal élő emberek könyvtári kiszolgálásáról Szolnokon tartott konferenciáján megfogalmazódtak azok a szempontok is, amelyek figyelembevételével a látássérültek teljes értékűen képesek a honlapokat kezelni.

Ön egy olyan oldalról érkezett, amelynek gazdája kiemelt figyelmet és nagy gondot fordít arra, hogy

- minden egyes látogatója elérhesse/használhassa a honlapon található tartalmakat, ill.
- csatlakozott mozgalmunkhoz, amelynek fő célkitűzése a web akadálymentessé tétele annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű felhasználók (H2E) is gond nélkül szűrőülhessenek a világhálón.

Üdvözlünk a **FFRISS** honlapján!

WELCOME ON OUR HOME PAGE!

Információs vonalunk
Válszervi honlap!
H2E ✓
Tanfolyamaink
programjaink
FFRISS hírek
2003 JÚLIUS

**FFRISS Budapest térkép
kerekesszékeseknek!**
(új ablakban nyílik)

Fogyatékkal élők médiaképzése
Ingyenes tanfolyam a filmes, televíziós és rádiós munka alapjairól, a záróteszt után gyakorlati munkalehetőséggel a Nonprofit Média Központ Alapítvány szervezésében.

In medias res

Magyarországon legkevesebb 300 000 embertől vonjuk meg a web akadálymentes böngészésének lehetőségét!

Kiket képviselünk?

A WWW milliárdnyi honlapja közül alig 20% alkalmazkodik a megjelenés elemi ergonómiát, ill. kódolási szabályaihoz, s teremt lehetőséget arra, hogy hátrányos helyzetű felhasználók - h2f - is hiánytalanul elérhessék az áhított tartalmakat.

Csoportjaik:[Látássérültek](#)[Hallássérültek](#)[Mozgássérültek](#)

} h2f

Mesterségünk címere

Mi most átadjuk Önnek az összes olyan eszközt, ajánlást, ötletet, amelyekről úgy gondoljuk, hogy segítségükkel részben-egészben akadálymentesítheti weboldalait. Kidolgoztunk egy ajánlásrendszer a nemzetközi standard (W3C és NCAM) felhasználásával. Kérjük, tekintse meg!

Hol itt a haszon?

A honlapok akadálymentesítésével mindenki jól jár! Látogatói meg fogják hálálni, ha figyelembe veszi speciális szükségleteiket. *Használja ki szak tudásunkat!* Szakembereink segítenek weboldalai megreformálásában, illetve alternatív oldalak (pl. szöveges verziók) tervezésében. Keressen minket!

Gyorsteszt**Ajánlásaink**

- o 1. Programozás-technika
 - 1.1. Képek
 - 1.2. Táblázatok
 - 1.3. Erame-ek
 - 1.4. Űrlapok
 - 1.5. Java Script
 - 1.6. Multimédia
 - 1.7. CSS
- o 2. Ergonómia
 - 2.1. Tartalom
 - 2.2. Dizájn
- o 3. Gyorstípek

1. Programozás-technika

Mindenekelőtt: amennyiben nincs mód arra, hogy honlapján végrehajtsa az alábbi, vagy bármely specifikációban ajánlott akadálymentesítési eljárásokat, készítsen honlapjáról egy alternatív ún. *text only* verziót!

1.1. Képek

1.1.1. Minden esetben használjuk az `img` tag-ek `alt` attribútumát! Amennyiben ezt elhagyjuk, értékes információtól fosztjuk meg azokat a látogatókat, akik kikapcsolták a képmegjelenítési funkciót, vagy akik karakteres böngészőt használnak, ill. nem látnak és emiatt beszédszintetizátorral olvastatják fel

Biztató kapcsolat

A szovjetrendszer éveiben Kárpátalján is minden településen szerveztek könyvtárat. A magyarok által lakott településeken magyar könyveket is lehetett találni a könyvtárakban, de azok mennyisége még a színmagyar községekben sem haladta meg a húsz–huszonöt százalékot. Ukrajna függetlenné válása óta e helyzet csak romlott. Teljesen megszűnt a könyvek kiskereskedelmi behozatala Magyarországról, utánpótlásra anyagi forrás hiánya miatt gondolni sem mertünk, s még ma sem nagyon merünk. Következetes állománygyarapításról egyáltalán nem beszélhetünk, hiszen ha van egyáltalán gyarapodás, az csak az eseti humanitárius adományokból történhet.

A több mint száz teljesen magyar vagy magyarok által is lakott településen a szakmai irányítást az Ungvári Területi Tudományos Könyvtár idegen nyelvű osztálya látja el. Ezen osztály könyvállománya zömében magyar. A szakmai irányításban részt vesz még a Beregszászi Járási Könyvtár is. (Az Ungvári Nemzeti Egyetem könyvtára is több mint százezer magyar nyelvű kötettel rendelkezik). Sajnálatos tény azonban, hogy télen a települések zömében nem tartanak nyitva a könyvtárak tüzelőanyag hiánya miatt.

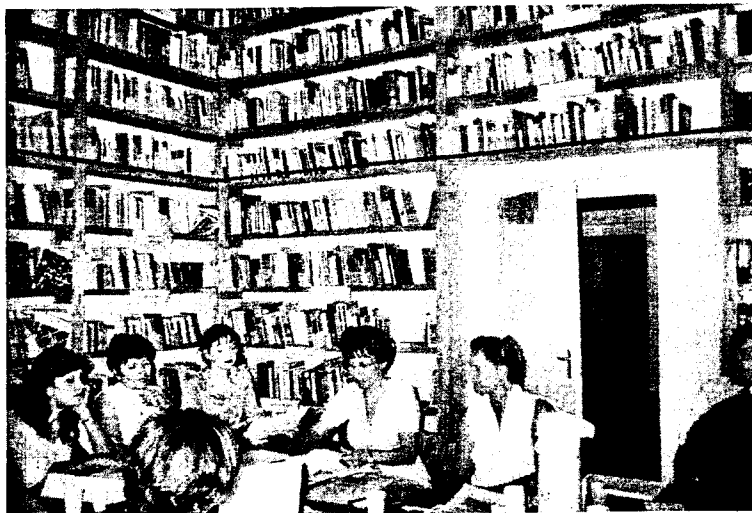
Az oktatási intézmények mindegyikében – ahol magyar nyelvű oktatás folyik – működik könyvtár, már csak azért is, mert Ukrajnában a tankönyvek központosított elosztási rendszerben jutnak el a tanulókhoz, s ezt a könyvtárak bonyolítják le.

A Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség (KMKSZ) megalakulása gyökeres változást hozott a kárpátaljai magyar oktatási intézményekben lévő könyvtárak működésében. Szervezett keretek közé lehetett szorítani a humanitárius segítyek behozatalát és azok szétosztását is. Olyan helyeken is szervezett könyvtári sejteket a KMKSZ, ahol nem folyt magyar nyelvű oktatás, de a szórvány-

ban élő magyarok így hozzájuthattak anyanyelvükön íródott könyvekhez.

Az 1991-ben alakult Kárpátaljai Magyar Pedagógus Szövetség (KMPSZ), illetőleg az annak keretében létrehozott Tankönyv- és Taneszköz-tanács teljesen átvállalta a KMPSZ-től a könyvtári vonatkozású feladatokat.

A KMPSZ első konkrét lépése volt egy könyvtár létrehozása a beregszászi székházban. E könyvtár a hagyományos feladatok végzésén túl elosztási központként is működik. Elosztani – ennyi év után is – csak a magyarországi könyvtáraktól, közintézményektől, kiadóktól, magánszemélyektől kapott könyveket tudjuk, illetve saját kiadású segédkönyveinket, munkafüzeteinket. Most kezdjük kiépíteni tagkönyvtárainkat Ung-

váron, Munkácson, Nagyszőlősen és Aknaszlatinán.

A Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola (KMTF) beindítása s könyvtárának szervezése újabb feladatokat, de újabb lehetőségeket is jelentett, jelent ma is.

A fent említett három könyvtár egyike sem kap állami (ukrán) támogatást. Fenntartásuk pályázati úton elnyert magyarországi támogatásokból történik. Fő támogatónk az Oktatási Minisztérium, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, az Illyés Alapítvány, az Apáczai és a Kölcsey Alapítvány, de sorolhatnánk még a segítő szándékú szervezeteket, intézményeket, magán-személyeket oldalakon át. Ezúton is köszönjük áldozatos munkájukat!

A könyvadományok nagyon fontosak, de legalább olyan sokat jelent számunkra a magyarországi kollégákkal való kapcsolattartás. A korábban – a 90-es évek elején – is létező, de jobbra csak a kirándulásokra és vándorgyűlési meghívásokra korlátozódó kapcsolatunk négy évvel ez előtt kezdett igazán konkrétá s – ma már bátran mondhatjuk – rendszeressé és tartalmassá válni.

2000-ben kaptunk először meghívást Nyíregyházáról, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtártól más határon túli, főleg Szatmár megyei kollégákkal együtt. *Nagyon jó volt megismerni a nyíregyházi és más iskolai, községi, könyvtárakat.* Merthogy ez volt a program célja. Némi irigységgel szemléltük a számunkra elérhetetlennek tűnő környezetet és az állományok nagyságát, összetételét. Bár a vendéglátó kollégák igyekeztek felvilágosítani minket, hogy korántsem ilyen ideális a helyzet az egész megyében, illetve az ország más területein sem. Hangsúlyozták azt is, hogy a helyiség és az állomány csak egy-egy tényező. Hogy azok élővé váljanak, hogy lelkük legyen, abban a könyvtárosnak, a könyvtáros személyiségének van jelentős szerepe. Akkor ezt talán nem is értettük igazán. Ennyi év távlatából – ahogy egyre több magyarországi és nyíregyházi kollégával kerültünk kapcsolatba – már tudjuk, mit akartak jelezni ezzel a Szabolcs megyei kollégák.

A következő évben újabb meghívást kaptunk, s másik öt kolléga vehetett részt a továbbképzésen, ahol újabb szatmári és nyíregyházi kollégákkal ismerkedhettünk meg, s *hallhattunk igen színvonalas előadásokat az 1945 utáni magyar irodalomról és történelemről*, illetve betekintést nyer-

hettünk az EU világába is. Ebben az évben már két fiatal kolléganő végezte Nyíregyházán a könyvtáros asszisztensi tanfolyamot is.

Ekkor már éreztük, hogy *Vraukóné Ilike* – aki e kurzusokat szervezte – valójában olyan folyamatot indított el, aminek eredményei nem évről-évre, hanem szinte hónapról-hónapra egyre kézzelfoghatóbbak. Volt kikhez fordulnunk szakmai tanácsokért, de magánjellegű kéréseinket sem utasították vissza, sőt buzdítottak, hogy bátran keressük őket.

Látva, hallva hogyan folyik ott a szakmai élet, szerettünk volna s még többet szeretnénk abból itthon is megvalósítani.

Öröm volt hallani az MKE területi szervezetének ténykedéséről is. Ennek hatására – mivel ez a dolog nálunk halódott – mi is megszerveztünk egy egyesületet. Úgy gondoltuk, hogy leginkább átlátható formában ezt az iskolai könyvtárosokkal kezdhettük el.

Felhívást tettünk közzé a *Közoktatás* című lapban, hogy 2002. február 16-ára várjuk mindazokat a magyar iskolai könyvtárosokat, akik részt kívánnak venni az egyesület munkájában. Így közel harmincan megalapítottuk a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárosok Információs Egyesületét. Ugyanezen a nyáron folytattuk a télen kezdett számítógépes tanfolyamot, és előadókat is hívtunk Nyíregyházáról. (Erről a továbbképzésről *Vraukóné Lukács Ilona* beszámolt e lap hasábjain). Így már a Nyíregyházi Főiskola könyvtárával is szorosabb kapcsolatba kerültünk. A nyíregyházi kolléganők segítő szándékának köszönhetően a három beregszászi könyvtár is rendszeresen kapja a Könyvtári Levelező/lapot (a kiadó jóvoltából), a Kelet-Magyarországot, idén júniustól pedig a Magyar Naplót is. (*Kovács Ferenc* Oslóban élő, Nyíregyházáról elszármazott médiamérnök, író, költő és műfordító tiszteletdíját ajánlotta fel e célra.) A főiskolai könyvtár a nyíregyházi anyaintézménytől és másoktól rendszeresen kapja a Könyv, Könyvtár, Könyvtárost, a Heti Világgazdaságot és egy országos napilapot is.

A járási könyvtárba – az Országos Széchényi Könyvtárnak köszönhetően – rendszeresen eljut a Családi Lap, az Ezermester, a Dörmögő Dörmötör és a Kincskereső, illetve négy-négy példányban a Könyvtári Levelező/lap, a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros a Magyar Könyvtárosok Egyesülete jóvoltából.

A Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár a Kölcsey Alapítványhoz benyújtott pályázatán nyert összegből 244 csodálatos könyvet vásárolt (tizennyolc egységcsomagot) a kárpátaljai iskolai könyvtárak számára. Közel kétszáz darabot kaptunk *Gáspár Ferenc A strucc vére* című kötetéből magától az írótól, Vraukóné Ilike közvetítésével.

Tavaly ősszel *pályázati metodikai továbbképzésen* vettünk részt, amit nagyon hasznosnak találtunk, hisz nekünk is egyre többet kell pályáznunk. Ezt a kurzust jövő tavasszal szeretnénk megismételni itthon is, hogy még több kolléga ismerkedhessen meg a megfelelő módszerekkel.

Karácsonyra a Mezővári Általános Iskola könyvtára kapott ajándékba több mint ötven csodaszép mesekönyvet (meg édességet, írószereket) az Eötvös József Gyakorló Általános Iskola 4/a osztályától a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár közvetítésével. A nyíregyházi könyvtáros kolléganő vállalja a számunkra felajánlott – magyarországi könyvtárak által leselejtezett – könyvek tartalmi és fizikai átválogatását. Nekünk már csak azt küldi tovább, amiről úgy ítéli, számunkra lehet és nem csak arra való, hogy mi rakározzuk tovább.

Így kaptunk nagyon hasznos kiadványokat Érdről, Gávavencsellőről és Nyíregyházáról is.

A napilapok, folyóiratok hozzánk való eljuttatásában komoly segítség a Nyíregyházáról a KMTF-re rendszeresen átjáró, oktatókat szállító autó. Hogy a könyves dobozok hogy jutnak át... Köszönjük az önzetlen segítséget így ismeretlenül is!

Az idén tavasszal újabb találkozóra hívtuk a frissen alakult egyesület tagjait és az érdeklődőket. (A nyíregyházi kollégák javaslatára már személyre szóló levélben invitáltuk régi és leendő tagjainkat, nem eredménytelenül). Közel félszáz könyvtáros kollégával együtt megismerkedhettünk egy csodálatos iskolai könyvtárossal, aki magyar tanári és drámapedagógiai végzettségét tökéletesen ötvözi könyvtárosi munkájával.

Abonyiné Antal Anna előadásával úgy elbűvölte a résztvevőket, hogy mindenki megfedkezett a dermesztő hidegről, ami ellen a téli kabát sem nagyon védett már a déli órákban, de a lelkünk átmelegedett. Már attól is, hogy február közepén, a legnagyobb hóban, fagyban a két kolléganő vállalta a többórás utazást, s az utazásnál jóval több időt igénylő, éjszakába nyúló határátkelést.

Már ekkor elhatároztuk, hogy megpróbáljuk Annát is megnyerni, jöjjön el ismét hozzánk a nyári továbbképzésre. A 2003. évi továbbképzés rangját emelte, hogy a Kárpátaljai Nyári Kölcsey Pedagógusakadémia keretén belül, még kb. száz másik pedagógussal együtt szervezhettük a közös programokat. Annának és Ilikének sikerült ismét elvarázsolniuk minket. Olyan hittel, meggyőződéssel beszéltek arról, amit tesznek és ahogyan végzik a munkájukat, hogy lelkesedésük hamarosan ránk is átragadt.

Mi, akik csak arról panaszkodtunk, hogy milyen feltétel nincs meg a munkánkhoz, hogy a könyvtáros sokadrangú egy iskolában, lassan kezdtük elhinni, hogy sok minden rajtunk múlik. Az egyik résztvevő a következőképpen fogalmazott: „Boldogsággal tölt el mindnyájunkat az a tudat, hogy nehéz körülmények között is lehet jó dolgokat alkotni – hisz a gyerek a könyvtárossal együtt csodákra képes.”

Míg a könyvtáros kollégák a többi előadót – *Badó Zsolt* könyvtárost, *Pallay Ferenc* informatikust, *Punykó Mária* néprajzost, *Weinrauch Katalin* költőt – hallgatták, addig vendégeinket fogadta *dr. Orosz Ildikó*, a KMP SZ és a KMTF elnöke.

A tanfolyam résztvevőivel, a vezető könyvtárosokkal való konzultáció után előterjesztettük elkép-

zeléseinket, melyeket az elnökasszony nagy egyetértéssel fogadott, sőt bizonyos témákban együtt is továbbgondolkodtunk. Ennek eredményeként:

- Az ősz folyamán valamennyi járás területén (Munkács, Ungvár, Nagyszőlős, Aknaszlatina, Beregszász) összehívjuk a magyar vagy magyarul is oktató iskolák könyvtárosait – akkor is, ha éppen ukrán nemzetiségű a kolléga! –, hogy válasszák meg azt, aki az egyesület vezetőségében képviseli őket. Az öt képviselő alkotja majd az egyesület vezetőségét, akik elnököt választanak maguk közül.

Ez lenne az alapfeltétel a könyvtárak együttműködéséhez, szervezethez.

- Ígéretet kaptunk a szervezéssel járó utazás és a személyre szóló postázás költségeinek fedezésére is, valamint – kezdetben – évenként két egyszerű formátumú (fénymásolt) hírlevél elkészítésére és szétküldésére.

- A magyarországi kollégáktól megkapjuk az ő alapszabályukat, hogy tanulmányozhassuk és elkészíthessük a miénket. (A választásokra meghívtuk a nyíregyházi kollégánőt is, aki elfogadta

az invitálást, s lehetősége szerint jön, vagy más formában segíti munkánkat.)

- Mivel a könyvtárosok képzése nálunk nem megoldott, erre vonatkozóan is születtek elképzelések. A középfokú képzést a közeljövőben be kívánjuk indítani a nyíregyháziak segítségével, de a felsőfokú könyvtárosképzés beindításának idejét sem tennénk távolra. A határviszonyok november 1-jétől változnak, de az informatika legyőzi az ilyen határokat, s mi ezt szeretnénk kihasználni, vagyis élni a távoktatás adta lehetőségekkel.

- Megállapodás született arról is, hogy a nyíregyházi megyei könyvtár kidolgozza annak felteteleit, hogy kárpátaljai és később más szomszédos országbeli magyar könyvtárosok – félévente hárman – egy-egy hónapot a nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárban vagy más szakirányú, elsősorban iskolai könyvtárban tölthessen el, ösztöndíjjal. A résztvevők körében ez az ötlet mindennél nagyobb támogatottságot élvezett. Úgy érezték, ha folyamatában láthatnák Abonyiné Ani és más, hozzá hasonló színvonalon dolgozó kollégák munkáját, az lenne a leginkább hasznukra. (A kollégánőtől tudjuk, jól haladnak az előkészületek).

Nagy-nagy örömmel számolunk be ezekről a tervekről. Boldogságunk már csak akkor lesz nagyobb, ha majd az eredményekről írhatunk.

Most néhányan készülünk a vándorgyűlésre, mások meg az októberi, már szokásos továbbképzésre. A megszokott időpontban, október első teljes hetében négy napot most azok a kollégák töltenek majd Nyíregyházán, akik megbízást kaptak, hogy segítsenek a területi választások lebonyolításában. Már ismert a nevük is. Ezen továbbképzés – melynek témája az *egy adott területen működő könyvtárak kapcsolatainak építése, fejlesztése* – érdekessége, hogy Hargita megyéből érkeznek még többen, nem Szatmárból, mert a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtárnak velük is van egy teljesen friss együttműködési megállapodása. Erről azonban számoljanak be az ottani kollégák. Ilyen előzmények után sokkal nagyobb hittel nézünk mi is a jövőbe. A nyíregyházi kollégáknál tapasztalt szakmaszeretet, hivatástudat erősen ösztönöz bennünket, hogy megerősödött önbizalommal tapossuk utunkat, s szerezzünk némi presztízt a szakmának mások előtt is.

Molnár Natália – Gönczy Sándor
Beregszász

Hokusai mesteri fametszetei a Chester Beatty Könyvtárban

(Időszaki kiállítás
2003. szeptember 30-áig)

Katsushika Hokusai (1760–1848) fametsző egyike volt Japán legnevesebb és legünnepeltebb művészeinek, munkái eljutottak nyugatra és komoly hatással voltak olyan impresszionista és posztimpresszionista művészekre, mint Manet, Gauguin, Toulouse-Lautrec, Klimt vagy Renée Lalique és Ch. C. Tiffany.

Nagy tehetségű, termékeny művész volt, hosszú élettel ajándékozta meg sors, minket pedig a mester, hét évtizedes alkotói pályája alatt, több mint harmincezer metszettel. Chester Beatty

már Dublinban élve (1950 után!) hetvenöt önálló fametszetét vásárolta meg, és kilenc, illusztrációival díszített könyvet szerzett be a gyűjteménye számára. Most egységes művészi egészként ez látható Dublinban szeptember végéig.

Hokusai Edóban (a mai Tokióban) született és élt 89 évet. Vázlatokat és kisebb rajzokat hat-éves korától készített. Tizenhét évesen arra kapott bátorítást, hogy csatlakozzon az akiyo-e művészeti iskolához, amelyet a mindennapok megörökítőjeként jellemeznek Japánban. 1779-től a Katsukawa művészcsoporthoz dolgozott, ez a csoport a kabuki-színház szolgálatát tekintette céljának. Hokusai témái között, egész élete során, fel-feltűntek a színészek, művészek és a kabukira jellemző kifejezésforma.

Legjelentősebb alkotásai az ún. „Surimono-illusztrációk”. A korabeli Japánban a tehetős és gazdag kereskedők – különböző költői klubok tagjaiként (pl. Kyoka-költő-csoport, Yomogawa

The Art of

HOKUSAI

The woodblock print designer Katsushika Hokusai (1760-1848) is one of Japan's most celebrated artists. During a hugely productive artistic career that spanned seventy years, he created an astonishing range of works, including prints of beautiful women, landscapes, flowers and animals, as well as illustrated books and artists' manuals. Highly successful in Japan during his lifetime, he was also the first Japanese artist to become popular in the West in the late nineteenth century, where designs such as 'The Great Wave' made an enormous impact on Impressionist and Post Impressionist painters and inspired countless designers of graphic and decorative arts.

This exhibition features 75 of Hokusai's finest prints and printed books, acquired by Sir Alfred Chester Beatty in the 1950s after his move to Dublin, and gives a fascinating insight into the extraordinary breadth of Hokusai's work in the field of woodblock print design. Highlights include a selection of his famous views of Mount Fuji, striking illustrated books and rare examples of the exquisite, privately published prints known as Surimono.

The exhibition will be accompanied by a programme of special public lectures and events.

klub, Asakusa költőcsoport) – ünnepekre és speciális alkalmakra, főleg pedig újév alkalmából, különleges *magánkiadványokat* készítettek. Ezek a magánkiadások igényes és igen értékes mestermunkák. Némelyiküket eladták, de többnyire egymásnak, barátoknak, üzletfeleknek ajándékozták, a jó ízlés, a tehetség – mert nem ritkán saját verseiket (haiku) és írásaikat adták ki, és ezeket illusztrálták a felkért mesterek – és persze a gazdagság jeleként. Főleg mókás, vidám költemények ezek, jókívánságok, előrejelzések az új esztendőre. Hokusai nagyon népszerű mester lehetett, vetekedtek szolgálataiért. 1795–96-ban visszavonult, és Sori majd Kanchi álnéven dolgozott, magánkiadásokat díszítve. Munkái különlegesen finom rajzolatúak, lágy, érzékeny színekkel dolgozott, igényesen és elegánsan. Témái az illusztráció alapjául szolgáló írásműhöz kötődnek, de önálló életre kelnek, habár a szép japán kalligráfia a szövegnek is ad szerepet a látványban. Gyakran ábrázolt szép hölgyeket, színészeket és művészeket, növényeket, állatokat, de hírnevét a Fujiról (a japánok szent hegyéről) készített harminchat fametszete alapozta meg széles körben. Ezt a sorozatot kereskedelmi céllal adták közre, mindegyik kép, önálló metszetként is, külön élvezhető érték. Színes és különleges perspektívájú képek ezek, amelyeken a természet dominál, de vannak rajtuk emberi alakok is, és – természetesen különböző helyen, mértékben és perspektívában (egy alkalommal egy tengerbe épült shinto szentély boltíve alól!) – mindenek fölött: *a Fuji*. Sikere újabb tíz alkotás elkészítésére bátorította, majd egy olyan könyv készítésére, amely száz metszetet tartalmaz a Fujiról. Ezek kisebb (könyv formátumba illő), fekete-fehér metszetek, amelyeket három kötetben jelentetett meg a kiadó 1849-ben, már Hokusai halála után.

Elmúlt hatvanesztendő, amikor érdeklődése a korábbi témáknak háttérre adó természetábrázolás felé fordult. Ő volt az első önálló tájképpábrázoló művésze Japánnak, a Fuji mellett megörökített minden szép valós és képzeletbeli tájat, ami foglalkoztatta, gyönyörű vizeséseket (Kurifuri, Ono, Roben), különleges formájú és anyagú (kő, fa, nádfonatú stb.) hidakat őrzött meg képein, gyönyörű virágokat és terméseket mutat meg nekünk az alapos megfigyelő türelmével és a művész igényességével.

Kétszázhetven kiadványt illusztrált hosszú élete alatt, népszerű regényeket, verses díszkiadásokat,

antológiákat, albumokat csakúgy, mint erotikus kiadványokat és kereskedők árumintakönyveit. A képekből egy évszázadokkal korábbi világ látszik, a maga természetességében és különlegességében. Nagy mester volt.

Bobokné Belányi Beáta

Könyv- és nyomdászattörténeti kiállítás a Kínai Nemzeti Könyvtár kincseiből
Országos Széchényi Könyvtár
2003. október 1–december 23.

中國國家圖書館
 中國古代版刻印刷珍品展

A TÍZ BAMBUSZ CSARNOKA
The Ten Bamboo Studio

MEGHÍVÓ

Az egyetemi könyvtárosképzés ötven éve Sebestyén György könyve

Csendben, szinte észrevétlenül megjelent egy könyv, amelyet minden könyvtárosnak el kellene olvasnia. Elsősorban azoknak, akik az Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtártudományi Tanszékén szereztek az oklevelüket, de azoknak is, akik csak hírből, kívülről ismerik ezt a fontos szakmai műhelyt. Sebestyén György tanulmányából – vagy inkább esszéjéből – feltárulhat előttük az a félévszázados küzdelem, amelyet a tanszék vezetői és oktatói a könyvtártudomány (újabbban: könyvtár- és információtudomány) hazai meghonosításáért, fejlesztéséért és e pálya megszilárdításáért, értelmiségi rangjának elismertetéséért folytattak. Nem volt könnyű harc, és csak áztatnánk magunkat, ha azt állítanánk, hogy már véget ért.

A munka megírásához a közvetlen indítékot a budapesti képzés megindításának ötvenedik évfordulója, közelebről a jubileumi ünnepség adta. S különös véletlen folytán a kézirat akkor készült el, amikor az első, még 1901-ben Kolozsvárott meghirdetett magyarországi egyetemi kurzus centenáriumára emlékezhetünk. Sebestyén György szép szavakkal méltatja a már csaknem elfeledett előd, *Gyalui Farkas* úttörő munkásságát, aki közel két évtizedig oktatta rendkívüli (azaz nem kötelező) tárgyként a könyvtári ismereteket. Nem említi a követőit, de megérdemli az utókor tiszteletét a többi magántanár is: a fővárosi *Gulyás Pál* és *Fitz József*, valamint a debreceni *Nyireő István*.

Az ELTE tanszék történetjének áttekintésekor szintén a személyi megközelítés dominál. Miután kísérletet tesz az alapítás körülményeinek felvázolására (miért éppen akkor és hogyan jött létre 1949-ben), a szerző a szakajtó közleményei és a fellelhető irattári dokumentumok alapján időrendi sorrendben ismerteti a tanszékvezetők (tágabban: az oktatás irányításával megbízott könyvtárosok) életútját és tevékenységét, így követi nyomon a változásokat, a könyvtári munka, az elméleti ku-

tatások és a magyar felsőoktatás fejlődéséhez történő mindenkori igazodást. Név szerint a következőkről olvashatunk: *Varjas Béla, Haraszthy Gyula, Kovács Máté, Kiss István, Babiczky Béla, Dán Róbert, Fülöp Géza, Voit Krisztina, Bak Borbála* és végül maga Sebestyén György.

Bár igyekezett arányos szerkezetet kialakítani, sokunk hallgatólagos egyetértésével mégis kiemelte Kovács Máté szerepét. Egykori professzorunk életművének, ezen belül tanszékvezetői erőfeszítéseinek tudományos elemzése, értékelése még várat magára, de máris megkockáztatható a feltevés: szerencsés fordulat volt egész szakmánk szempontjából, hogy egy rendkívül bonyolult történelmi időszakban, 1956-ban ő állt a tanszék élére és tizenhat esztendőn át vezette azt. Kialakította szervezeti kereteit, korszerűsítette a képzés tartalmát, megteremtette biztos helyét a hazai művelődés és tudományosság rendszerében. Kivételes tudása, kiterjedt nemzetközi kapcsolatai, vitathatatlan politikai és szakmai tekintélye, személyes varázsa és pedagógusi kvalitásai révén jelentékeny mértékben (talán még mindig nem tudatosult, milyen nagy mértékben!) hozzájárult könyvtárügyünk gyors kibontakozásához, valamint a könyvtárosok újabb és újabb nemzedékeinek felneveléséhez.

A másik szempont, amelyet a szerző előtérbe állít, a képzés tartalmának formálódása. Kétségkívül e tekintetben is megfigyelhetők bizonyos periódusok (nem egyszer szoros összefüggésben a tanszékvezetők felfogásával, szakterületi affinitásával stb.), ám szerves kapcsolatot jelentett ezek között a minőségigény következetes érvényesítése. Amit a leginkább érzékel és érzékeltet, az a számítástechnika könyvtári térhódításának, más megközelítésben a telekommunikációs forradalomnak a könyvtárosképzésre gyakorolt hatása. Ez elkerülhetetlenül és meghatározó módon alakította át a felsőfokú szakképzés tematikáját, belső arányait; ez tükröződik – mutat rá – abban is, hogy a legfrissebb képesítési kormányrendelet immár informatikus könyvtáros szakról beszél.

Részletesen szól a doktori képzés korábbi formájáról és mostani rendjéről, nevezetesen a PhD fokozat elnyerésének lehetőségéről, amely szín-

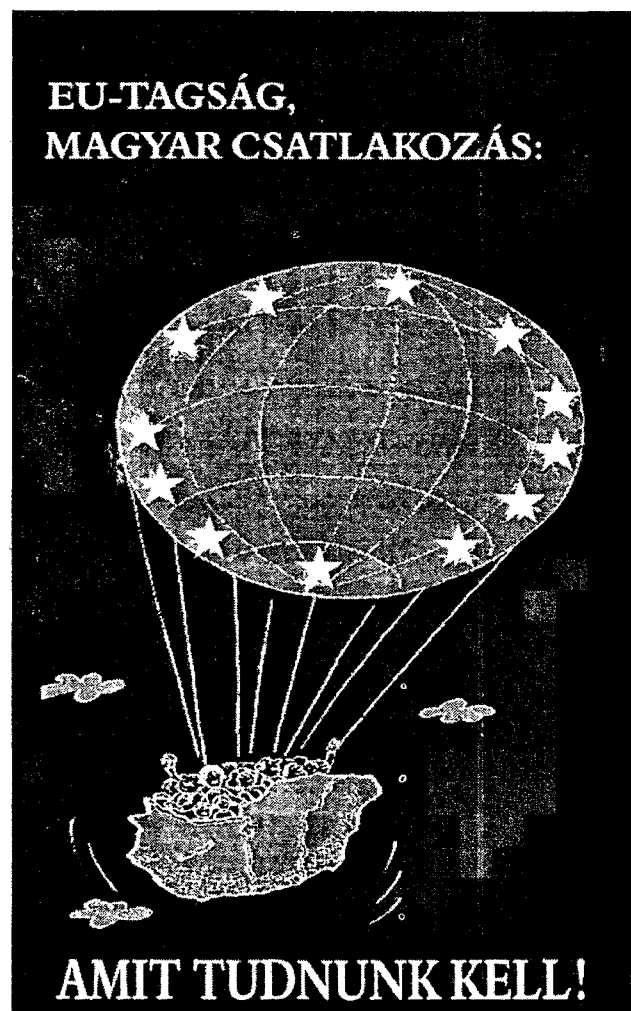
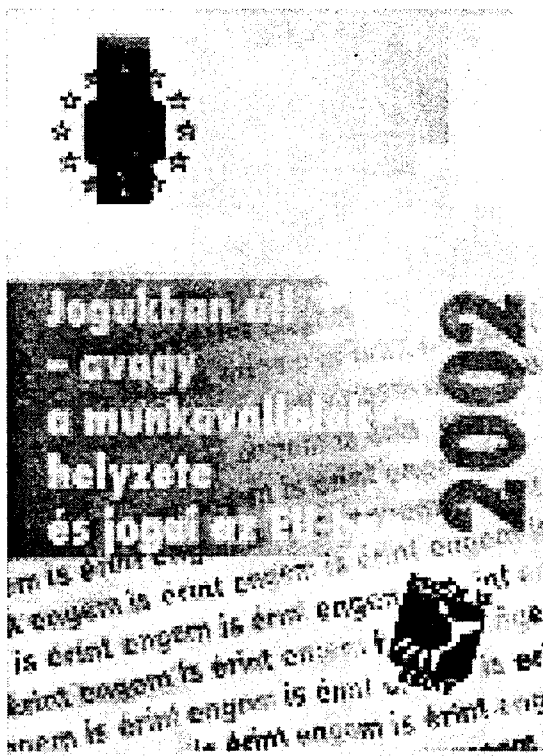
tén fontos tényezője a könyvtárosság rangemelésének. S a könyv címének megfelelően szó esik a debreceni és a szegedi egyetemi könyvtárosképzésről is. Mindkét helyen – magától értetődően – az idősebb testvér megértő segítségével és éppen az itteni tanítványok közreműködésével indult meg az oktatás.

Mindannyian, akik a budapesti tanszék hallgatói voltunk, köszönettel tartozunk Sebestyén György kollégának ezért az opusért. S nagyon bízunk benne, hogy ez egy folyamat kezdete. Hiszen éppen e könyv forgatása közben döbbenünk rá, mennyi mindent kellene, lehetne még feltárni, megvizsgálni. Csak néhány kiragadott példa: a művelődés- és könyvtárpolitikai háttér, az érintkező jogszabályok, a hallgatók összetétele, majdani szakmai és tudományos munkásságuk, a jegyzetek és más oktatási segédletek stb. Megannyi téma a szemináriumi és szakdolgozatokhoz, a doktori értekezésekhez, a spontán érdeklődésből fakadó kutatásokhoz.

(Az egyetemi könyvtárosképzés ötven éve : Az ELTE Könyvtártudományi Tanszékének rövid története / Sebestyén György. – Budapest : ELTE Eötvös Kiadó, 2001. – 198 p.)

Bényei Miklós

EU-kiadványok

Augusztus 20. alkalmából Szinnyei József-díjjal tüntették ki *dr. Egyházy Tiborné dr. Valló Mártát*, a Veszprémi Egyetem Könyvtárának igazgatóját és *Herczigné Mlakár Erzsébetet*, a József Attila Megyei Könyvtár (Tatabánya) igazgatóhelyettesét. Wlassics Gyula-díjat kapott *Lengyel Lászlóné* nyugalmazott könyvtárigazgató, a Területi Művelődési Intézmények Egyesületének irodavezetője.

A kitüntetetteknek gratulálunk és további sok sikert kívánunk!

(Tőlük és olvasóinktól is elnézést kérünk, amiért az előző számban megjelent hírből – rajtunk kívül álló okokból – kimaradtak.)

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete az adózó állampolgárok által 2002-ben felajánlott 156 058 forintot az MKE szervezetek szakmai rendezvényeinek támogatására fordítja. A támogatást ezúton is köszönjük.

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség az adózók által felajánlott 1%-ból befolyt 16 988 Ft összeget szakmai kiadványokra fordította.

Ezúton is köszönjük a támogatást.

Felhívás a kórházi betegek könyvtári ellátását végző kollégákhoz. A „Fogyatékkal élők európai éve”-program 2003-ban a figyelem középpontjába állította a fizikailag hátrányos helyzetű emberek problémáit. A sok rendezvény, szakmai esemény közepette kissé megfeledeztünk a kórházakban, szanatóriumokban, más gyógyító itnzeményekben ápolott betegek könyvtári ellátásának

ügyéről. A helyzetet feltehetően súlyosbítja az a körülmény is, hogy a rendszerváltozás óta a betegkönyvtárak (volt szakszervezeti könyvtárak) nagy része megszűnt, működésük legalábbis bizonytalanná vált. Egyáltalán: keveset tudunk e szolgáltatás állapotáról, a kialakult megoldásokról, a korábban ezekben a könyvtárakban foglalkoztatott kollégák helyzetéről, egzisztenciális és/vagy szakmai problémáiról. Az OSZK Könyvtári Intézete ezért 2003 novemberében szakmai napot tervez a kórházi betegek könyvtári ellátásának helyzetéről. A találkozó eredményessége érdekében a témában érintetteket a lehető legteljesebb körben szeretnénk elérni.

Kérjük mindazokat,

- akik kórházi könyvtárosként (volt szakszervezeti vagy betegkönyvtárban),
- akik orvosi könyvtárosként,
- megyei/városi könyvtár szolgáltatása keretében,
- egyéb megbízásból (egyesület, alapítvány, egyházi szolgálatok stb.)

végzik a betegek könyvtári ellátását, vagy valamilyen szálon kapcsolódnak a témához, függetlenül attól, hogy a szakmai napon részt kívánnak-e venni, jelentkezzenek vissza a Könyvtári Intézet honlapján (<http://www.ki.oszk.hu/adatlap.html>) található űrlap kitöltésével.

Letölthető változat: <http://www.ki.oszk.hu/korhazi/kvt.html> (adatlap.rtf).

A tervezett programmal kapcsolatban további információ, valamint nyomtatott űrlap kérhető az OSZK Könyvtári Intézet oktatási osztályán Bartos Évától (tel: 2243-818) vagy Cselényi Imrétől (tel: 2243-820). Levél-cím: 1827 Budapest, Budavári Palota F épület.

Sajtófigyelő

Díj a Szabó Ervin Könyvtárnak

Átadták tegnap a Fővárosi Szabó Ervin Központi Könyvtárnak a helyreállítási és bővítési munkálatokért odaítélt Europa Nostra-díjat. Az ünnepségen köszöntőt mondott *Hiller István* kulturális miniszter és *Demszky Gábor* főpolgármester. A hároméves, nagyszabású munka eredményeként megduplázott alapterületen a világ egyik legkorszerűbb számítógépes könyvtára nyílt meg. A beruházás hárommilliárd forintba került, ebből 2,4 milliárdot a kormány, hatszázmilliót a főváros adott.

Az első ütemben, 1998 októ-

bere és 2000 augusztusa között teljesen új, nyolcszintes könyvtárt építettek a Baross utcában, átalakították a Radványi utcai, úgynevezett kispalotát, valamint a létesítmény főépületének, a Wenckheim-palotának nem műemléki részeit. Második ütemben – 2000 szeptembere és 2001 szeptembere között – pedig befejeződött a főépület műemléki felújítása is. A komplexumban csaknem 13 ezer négyzetméteren böngésző, szabadpolcos olvasóterem, internetterem, gyermekkönyvtár és kávézó ta-

lálható. A könyvtár naponta hat-ezer olvasót fogad. A főváros a Szabó Ervin tér környezetét, az Ötpacsirta utcát és a Radványi utcát is felújította. Újjászületett a palota előtti kút, befejeződött a díszburkolat építése, díszkivilágítást kapott a könyvtár.

Az Europa Nostra-díjat májusban osztották ki Hágában. Az elismerés névadója a kontinens épített örökségvédelmi szervezeteit tömöríti. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár az építészeti örökség kategória diplomájával tüntették ki.

S. G.

Népszabadság
2003. augusztus 27.

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Szervezete pályázati felhívása

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Szervezete az idén ünnepi megalakulásának harmincadik évfordulóját. A három évtized alatt sok elkötelezett, művelt, szakmáját hivatásnak és életformának tekintő könyvtáros dolgozott és dolgozik ma is megyénkben. Olyanok, akiknek szakmai életútja, személyisége példaértékű lehet számunkra, s akiknek köszönhetjük, hogy e szép pályán követők lettünk. Az ilyen örök szakmai és emberi értékek megőrzése, megbecsülése közös kötelességünk. Ők azok, akik életútjuk alapján méltóak arra, hogy a fiatalabb könyvtáros generáció megismerhesse hivatásuk építkező évtizedeit, kivételes egyéniségüket. E nemes gondolatból táplálkozva egyesületünk pályázatot hirdet

„Miatta lettem könyvtáros” címmel.

Kezdeményezésünkkel csatlakozni kívánunk a magyar könyvtárügy egyik stratégiai céljához, a könyvtárosi életpálya vonzóbbá tételéhez. A pályázat olyan, megyénkhez kötődő könyvtáros

személyiségről szóljon, aki motiválta a pályaválasztást.

Pályázatot bárki, bármilyen típusú könyvtárból – aktív és nyugdíjas könyvtáros egyaránt – benyújthat.

Terjedelem: min. 5 – max. 10 oldal A/4-es méretben.

Pályadíjak: I. díj 20 000 Ft
II. díj 15 000 Ft
III. díj 10 000 Ft

Beérkezési határidő: **2003. november 15.**

A pályázatot a következő címre kérjük: Magyar Könyvtárosok Egyesülete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Szervezete, Nyíregyháza, Szabadság tér 2.

A borítékra írják rá: **Pályázat**

Az egy példányban beküldött jelíges pályázat-hoz lezárt borítékban mellékeljék személyes adataikat.

A pályázatokat az MKE országos és megyei vezetőségét képviselő bizottság fogja értékelni.

Eredményhirdetésre a decemberben megrendendő ünnepi ülésen kerül sor.

A pályázat olvasható a megyei szervezet honlapján: <http://mkeszab.fw.hu>

Az MKE Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei
Területi Szervezete

RENDEZVÉNYNAPTÁR 2003.

Idő	Helyszín	Téma	Szervező	Információ
IX. 29.	Tatabánya, József A. M. K.	ODR-konferencia	József A. M. K.	Fátrai Erzsébet
X. 5.		Az iskolai könyvtárak világnapja		
X. 6.	Szeged, Somogyi- könyvtár	Összefogás a könyvtárakért – megnyitó konferencia	IKSZ, Somogyi-könyvtár	Fülöp Ágnes
X. 16.	Bp., IBIS	A kultúra pénze – a pénz kultúrája	Kultúrákövetítők Társasága	Meeting Bp. Kft.459-8060
X. 16–17.	Bp., OPKM	Tudásalapú társadalom – információs műveltség	OPKM	Celler Zsuzsanna
X. 18.	Szeged, Somogyi-kvt.	Az információs szabadság megvalósulása a könyvtárakban Magyarországon és Dániában	Somogyi- könyvtár	Juhász Zoltánné
X. 28–29.	Szombathely, Berzsényi Dániel Könyvtár	Szolgáltatások újjászervezése új és felújított könyvtárakban	Berzsényi D. K. Márta	Pallósiné Toldi
X. 31.	Sárospatak, Református Kollégium	Egyházi könyvkultúra Magyarországon és Európában	Sárospataki Ref. Koll. Tud. Gyűjteményei	Kedves Csaba Nagy Júlia
Havonta	Országos Katolikus Gyűjteményi Közp.	A kulturális örökség	Egyházi Könyvtárak Egyesülete	Ásványi Ilona